

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
"Tərtər işi"
məhkəməsində ilginç
ifadələr:
**"Generallar gəlib
desin ki..."**
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 may 2023-cü il Cümə axşamı № 90 (8226) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Türk İnvestisiya Fondu
Azərbaycana və Türk dünyasına
nə vəd edir - təhlil**

Ölkələrarası iqtisadi
əlaqələr sürətlə
dərindənir; bütün türk
dövlətləri üzrə xarici
investisiya qoyuluşunda
artım baş verib

yazısı səh.7-də

**Moskva görüşündən nə gözləyək -
sənəd imzalanacaqmı...**

yazısı səh.9-də

**Litva Azərbaycanda hansı
layihələrə cəlb oluna bilər
- yeni sazişlərin önəmi**

yazısı səh.4-də

**Rusiya Qərbi yenə nüvə silahı ilə
hədələdi - Moldovanın da başı
üzərində qara buludlar dolaşır...**

yazısı səh.11-də

**Məktəblərdə təhlükəsizlik
məsələsi yenə gündəmdə**

yazısı səh.13-də

**Mövsümi meyvələri ancaq varlılar
yeyə bilər... - bazarlardan reportaj**

yazısı səh.14-də

**Kritik informasiya infrastrukturu
obyektləri ilə bağlı
mühüm yenilik - məqsəd nədir?**

yazısı səh.6-də

**Azyaşlıları qaçırdan,
evləndirən, təcavüz edənləri
hansı cəza gözləyir - rəy**

yazısı səh.15-də

**Azərbaycanda suyun
qiyməti yenidən
qalxacaq? - açıqlama**

yazısı səh.15-də

**Türkiyədə azərbaycanlı
terrorçu saxlanıldı**

yazısı səh.2-də

MOSKVADAN BAKIYA "15-Cİ MADDƏ" TƏHLÜKƏSİ - BU GÜN PUTİN PAŞINYANA O "SÖZÜ" DEYƏCƏKMİ?

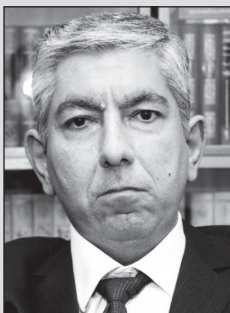
Azərbaycan və Ermənistanə yeni sülh sənədi təqdim edilə bilər - gözlənti; Kreml "status" şərtini təzələyir; ən yaxşı təzə - unudulmuş köhnə - amma sülh üçün də bu keçərli mi?

Mübhəm cinayətdə adı keçən sabiq səfirə bağlı araşdırma başlaya bilər

Axundovların sürətlə varlanması adlarının hallandığı çoxmilyonluq dələduzluq olayının baş verdiyi tarixlərdən sonraya təsadüf edir...

yazısı səh.5-də

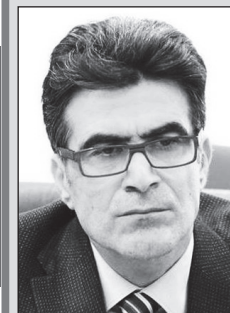
Pərviz Heydərov:
**"Bank sektoru
hökumətin
tələblərinin
əksinə fəaliyyət
göstərir"**

yazısı səh.12-də

**NATO Baş katibinin
xüsusi
nüməyəndəsi
regionda -
Azərbaycanla nə
müzakirə ediləcək?**

yazısı səh.6-də

Sahib Məmmədov:
**"Azərbaycanda
əməyin mühafizəsi
sahəsində ciddi
problemlər var"**

yazısı səh.10-də

yazısı səh.8-də

yazısı səh.7-də

Mətin Kərimliyə yüksək vəzifə verildi

Mətin Kərimli Elm və Təhsil Nazirliyinin (ETN) Aparat rəhbəri təyin olunub. Bu barədə ETN-dən məlumat verilib. Qeyd edək ki, Mətin Kərimli 1999-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr fakültəsini bitirib.

2000-2001-ci illərdə Fransanın Strasburq Universitetində Avropa elmləri üzrə fənlərarası diplom, 2001-2002-ci illərdə Avropa elmləri üzrə magistr dərəcəsi alıb. 2012-ci ildə Harvard Universitetini dövlət idarəetməsi ixtisası üzrə magistr dərəcəsi ilə bitirib.

Mətin Kərimli Azərbaycan Gənclər Təşkilatları Milli Şurasının vitse-prezidenti, NATO-nun Müdafiə Siyasəti və Planlaşdırma İdarəsinin Beynəlxalq Katibliyində tərəfdaşlıq zabiti, Azərbaycanın NATO yanında nümayəndəliyində ikinci katib olub. Bundan başqa, Xarici İşlər və Vergilər nazirliklərində müxtəlif vəzifələrdə çalışıb.

2014-2020-ci illərdə əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini olub. 2020-ci ilin yanvar ayından Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Sakit okean hövzəsi ölkələri üzrə ofisinin direktoru olub.

İngilis, fransız, rus və ispan dillərini bilir. Evlidir, 3 övladı var.

Türkiyədə azərbaycanlı terrorçu saxlanıldı

Türkiyə hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən İŞİD terror təşkilatı ilə əlaqəsi olan şəxslərin müəyyən edilməsi üçün əməliyyat keçirilib. Nəticədə 12 şübhəli saxlanılıb. Onlardan biri azərbaycanlıdır.

Əməliyyat İstanbul, Konya və Antalyada eyni vaxtda keçirilib.

Məlum olub ki, saxlanılanlardan Bülent Özbuğday adlı şəxs İŞİD adına fəaliyyət göstərən "Takva" qrupunu yaradıb və qrup üzvlərinin toplanması üçün icarəyə götürdüyü yeri məscidə çevirib, orada təşkilati fəaliyyətlər həyata keçirib.

Həmin təşkilatın üzvü, əslən Azərbaycandan olan Əbdürrəhman Mehdiyev münafiqə zonasından gələnlərin məskunlaşmaları üçün yerlər təşkil edib, münafiqə zonasında olan təşkilat üzvlərinin ailələrinə köməklik göstərüb və münafiqə zonasına getmək istəyənlər üçün maddi-texniki dəstək verib.

Bundan başqa, saxlanılanlar arasında İŞİD tərəfindən Mərmərə üzrə "məsul" və qazı olaraq təyin edilən Bülent Özbuğday və onun İstanbul "valisi" təyin etdiyi Selman Saliş da var.

Rusiya XİN-dən Paşinyanın Qarabağla bağlı açıqlamasına reaksiya

Bərdədə məhkəmənin sürücüsü yol polisinin kompüterini əlindən alaraq qaçıb

Sosial şəbəkələrdə Bərdə rayonunda polis əməkdaşları ilə sürücü arasında mübahisəni əks etdirən görüntülər yayılıb.

DİN-in Mətbuat Xidmətinin regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, rayon polis şöbəsinin Dövlət Yol Polis əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlər zamanı yolun sağ tərəfdə hərəkət hissəsində dayanma-durma qadağandır nişanının tələbini pozan, üzərində əlavə avadanlıq quraşdırılmış "Qaz-24" markalı avtomobil müəyyən edilib və müvafiq qaydada protokol tərtib edib. Bu vaxt bir nəfər şəxs polis əməkdaşına yaxınlaşaraq əlindəki bort kompüterini alaraq qaçmağa cəhd göstərüb. Polis əməkdaşları tərəfindən həmin şəxsdən bort kompüter geri alınıb.

Araşdırmalar zamanı müəyyən edilib ki, bort kompüterini polis əməkdaşının əlindən alaraq qaçan şəxs rayon məhkəməsində sürücü vəzifəsində çalışan Təliman Həsənovdur.

Araşdırmalar davam etdirilir.

Araşdırmanın nəticəsindən asılı olaraq əmələ hüquqi qiymət verilecək.

"Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Moskvada keçirilən danışıqlarının sonuncu raundu tərəflər arasında münasibətlərin irəliləməsinə və bir sıra məsələlər üzrə mövqelərinin yaxınlaşmasına kömək etdi".

"Report" xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Mariya Zaxarova mayın 24-də keçirdiyi brifinqdə deyib.

O, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Qarabağla bağlı bəyanatlarını geniş şərh etməyib: "Bu onun öz işidir. Rusiya nizamnamə vasitəçidir. Bizim üçün Ermənistanın dəqiq mövqeyə sahib olması vacibdir".

M.Zaxarovanın sözlərinə görə, N.Paşinyanın son bəyanatları Ermənistan daxilində müəkkəb duruma səbəb olub.

Buraxılış imtahanında iştirak edən 1009 şagirdin nəticələrinə dəyişiklik edilib

5 mart 2023-cü il tarixində keçirilmiş tam orta təhsil səviyyəsi üzrə təhsilalanların yekun attestasiyası imtahanının nəticələri ilə bağlı təşkil edilən Apelyasiya Komissiyasına 5144 şagird 18036 tapşırıq üzrə qiymətlərinin araşdırılması üçün ərizə ilə müraciət edib.

Dövlət İmtahan Mərkəzindən APA-ya verilən xəbərə görə, onlardan 1009 şagirdin 1144 tapşırıq (bu istiqamət üzrə bütün yazı işlərinin 0,09%-i) üzrə qiymətində dəyişiklik edilib, digər iddialarla bağlı isə şagirdlərə yazı işinin yerinə yetirilməsində yol verdikləri səhvlər izah edilib. 1144 düzəliş edilmə halından 195-i şagirdin bir tapşırıqda aid yazı işini başqa tapşırıq üçün ayrılmış hissəyə yazması ilə bağlıdır. Bundan əlavə, Apelyasiya Komissiyasının qərarı ilə riyaziyyat fənni üzrə 81 nömrəli tapşırıqın qiymətləndirmə meyarının "E" bəndi "0.33" ballıq qrupdan "0.67" ballıq qrupa keçirilib və yazı işi bu hala uyğun olan şagirdlərin nəticələrində müvafiq dəyişiklik edilib.

Şagirdlərin nəzərinə çatdırırıq ki, qeyd olunan dəyişikliklər artıq onların imtahan nəticələri <https://eservices.dim.gov.az/2023/netorta/> ilə əlaqədar yaradılmış səhifələrində öz əksini tapıb. Ona görə də şagirdlərə səhifələrinə daxil olaraq apelyasiyanın nəticələri ilə tanış olmaq tövsiyə olunur.

Qeyd. İmtahanda 50 mindən çox şagird iştirak edib və bu şagirdlər ümumilikdə 1 milyon 200 mindən çox yazı işi yerinə yetirib.

Stoltenberq: "Ukrayna qalib gəlməyə, üzlük məsələsi müzakirə olunmayacaq"

NATO-da müxtəlif fikirlər var və bildiyiniz kimi, NATO-da qərarlar konsensusla verilir. Ukraynanın NATO-ya üzvlüyü məsələsi ilə bağlı müzakirələr gedir və həttə bu gün bu istiqamətdə mənim bir neçə telefon danışığım da olacaq.

APA xəbər verir ki, bu barədə NATO Baş katibi Yens Stoltenberq Brüssel forumunda çıxış edərkən bildirib.

"Təbii ki, biz ukraynalıların NATO-ya üzvlüyü ilə bağlı ambisiyalara cavab verməliyik. Heç kim deyə bilməz ki, bu məsələ ilə bağlı Vilnüs Sammitində qərar nə olacaq. Biz 31 üzvdən ibarət bir alyans və günün sonunda razılaşsa, konsensusa gələ bilirik. Ukraynanın üzvlüyü ilə bağlı məsələyə gəlincə, üzvlərin razılaşdığı orta məqamlar var. Biz hamımız razılaşırıq ki, Ukrayna NATO-nun üzvü olacaq və əslində bu, ötən il Madrid Sammitində də açıq şəkildə bəyan olundu. Və 2008-ci ildən - bu məsələ irəli sürüləndən bəri defələrlə bu, bəyan olunub. Biz hamımız razılaşırıq ki, NATO-nun qapısı yeni üzvlər üçün açıqdır. Ukrayna nə zaman NATO-ya qoşulacaq, buna Ukrayna və NATO qərar verir, Moskva deyil və Moskvanın buna veto qoymaq hüququ yoxdur. Ancaq eyni zamanda biz hamımız razılaşırıq ki, indi bizim qarşımızda duran vəzifə Ukraynanın müstəqil, suveren ölkə kimi qalib gəlməsidir. Əgər Ukrayna qalib olmasa, deməli, üzlük məsələsi ilə bağlı da müzakirə olmayacaq. Düşünürəm ki, hər kəs anlayır ki, müharibənin ortasında olan ölkənin üzv olması gündəlikdə olan bir məsələ deyil. Və bu gün əsas məsələ müharibə bitdikdən sonra nə olacaqdır".

"Tərtər işi" üzrə daha 4 nəfər - Sənan Maşiyev, Cabir Qəhrəmanov, Elçin Əliyev və Ruslan Mikayılov məhkəmə qarşısına çıxarılıb. Bu 4 müttəhim yüzrlə hərbiçiyə işgəncə verməkdə, onlardan bir neçəsinin ölümünə səbəb olmaqda ittiham olunurlar. Bundan əvvəlki 4 və 5 nəfərdən ibarət 2 qrupun işində olduğu kimi, bunların da işini Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimləri araşdırır. Lakin məhkəmə prosesi Sumqayıt Məhkəmə Kompleksində keçirilir.

sına çatdırılması üçün jurnalistlərə prosesdə çəkiliş aparmağa şərait yaradılmasını istəyib: "Hüquq-mühafizə orqanları bu işi qərəzli araşdırıb. Nəticədə zərərçəkənləri o cür bədbəxt eləyiblər, bizi də bu cür. Ölkə başçısı da, ictimaiyyət də bilməlidir ki, orada kimlər olub, bizə kimlər hansı əmrləri verib. Bu işdə hansı nazirlərin, hansı generalların əli var. Ölkə ictimaiyyətində bizim haqqımızda mənfi

olunması vacibdir: "Nazirlər, generallar olubsa, onlar da cəlb olunsun. Bunlar da cinayət törədiblər. Amma onlar niyə məsuliyyətdən kənarda qalmalıdır? Hamısı öz vəzifələrində oturublar bu gün də. Mənim 33 yaşında övladım isə əziyyət çəkir. Zəhmət çəkib övladımı müalicə elətdirsinlər. Mən sağlam oğul göndərmişdim. O vaxt MTN, Daxili İşlər Nazirliyi, Müdafiə Nazirliyi, Baş Prokurorluq - hamısı bir ağızdan deyirdi ki, ca-

Məhkəmə özü prosesin həm audio, həm də videoyazısını aparır.

Təqsirləndirilən şəxslər və onların vəkilləri istintaqın natamam, qərəzli aparılmasından da şikayətləniblər. Vəkillər işin yenidən araşdırılması üçün istintaqa qaytarılması haqda vəsatət qaldırıblar.

Elçin Əliyevin vəkili Türkel Süleymanlının sözlərinə görə, cinayət işi elə təqdim olunub ki, sanki hərbi prokuror Xanlar

Nazirlikdə gizli intim videolar çəkən polkovnikə hökm oxundu - zərərçəkənlər narazıdır

FHN-in Dövlət Yanğından Mühafizə Xidməti rəisinin sabiq köməkçisi, polkovnik Zaur Mirzəyevin cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması başa çatıb.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Məhəmməd Əkbərovun sədrliyi ilə keçirilən iclasda Zaur Mirzəyevə hökm oxunub.

Hökmə əsasən Zaur Mirzəyev verilmiş ittihamla təqsirli bilinərək 3 il 6 ay azadlıqdan məhrum edilib.

İş üzrə zərərçəkənlər hökmdən narazı qalıblar və onların apelyasiya şikayəti verəcəkləri ehtimalı böyükdür.

Xatırladaq ki, Zaur Mirzəyev xidməti kompüterinə xüsusi proqram vasitəsilə gizli kamera quraşdıraraq, qadınlarla 2013-cü ildən başlamaqla 2019-cu ilin sonlarına qədər iş otağında intim münasibətdə olarkən video və fotoçəkilişlər aparıb, hazırlanmış qanunsuz pornoqrafik materialların 2022-ci ilin avqust ayında internet şəbəkələrində yayılmasına səbəb olub.

Qeyd olunan əməllərə görə, Zaur Mirzəyevə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 156.2.1 (şəxsi həyatın toxunulmazlığı vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə törədildikdə), 309.2 (Vəzifə səlahiyyətlərini aşma) və 312-1.1-ci (Vəzifəli şəxsin qərarına qanunsuz təsir göstərmə-nüfuz alveri) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb, barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

"Tərtər işi" məhkəməsində ilgincliklər: "Generallar gəlib desin ki..."

"Xanlar Vəliyevə, müstəntiqlərə, korpus komandirinə adi gizirlər əmr verib?"

Məhkəmə qarşısına çıxarılan müttəhimlərin hər biri bundan əvvəl 1 dəfə elə Tərtər hadisələrində hərbiçilərə işgəncə verməyə görə həbs olunub. 2019-cu ilin martında Tərtər Hərbi Məhkəməsində onlar haqqında hökm çıxarılıb, hər biri 5 il 6 ay - 6 il azadlıqdan məhrum edilib. 2020-ci ildə azadlığa buraxılıblar, 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak ediblər.

Musavat.com xəbər verir ki, təqsirləndirilən şəxslərdən 30 yaşlı Ruslan Mikayılov ali hərbi təhsillidir, Tərtərdə N saylı hərbi hissədə leytenant rütbəsində xüsusi təyinatlı qrupun komandiri vəzifəsində xidmət edib. Sənan Maşiyev, Cabir Qəhrəmanov və Elçin Əliyev isə gizir olub.

2021-ci ilin dekabrında "Tərtər işi" üzrə icraat təzələndən bir neçə ay sonra - apreldə adları çəkilən 4 nəfər yenidən həbs olunub. Onlar yeni üzə çıxan hallar üzrə məsuliyyətə cəlb ediliblər. Hazırda onlara qarşı 180-dən çox zərərçəkmiş var. Onların bir qismi işgəncə nəticəsində vəfat edən şəxslərin ailə üzvləridir.

Hakim Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərdən Ruslan Mikayılov vəsatət qaldıraraq, bu işlə bağlı həqiqətlərin ictimaiyyətə və ölkə başçı-

imic formalaşdırıb. Xahiş edirəm, media nümayəndələri dəvət olunsun, onlara çəkiliş aparmağa imkan verilsin".

Zərərçəkmiş qismində tanınan şəxslər də onun qaldırdığı vəsatəti müdafiə edib. "Azərbaycan ictimaiyyəti bilməlidir ki, kimlər göstəriş verib", - Tərtər hadisələri zamanı dövlətə xəyanət və başqa ağır ittihamlarla həbs olunub, 6 ilə yaxın həbsdə saxlandıqdan sonra dekabrda bəraət alıb azadlığa buraxılmış Müşfiq Əhmədli bildirib.

İşgəncə nəticəsində əlil olmuş Bəhruz Novruzovun anası Aygün Novruzova da vəsatəti müdafiə edib. O bildirib ki, bu gün məhkəmə qarşısına çıxarılan şəxslər icraçılardır. Onlara əmr verən şəxslərin də mühakimə

sus şəbəkəsi aşkar eləmişik. İndi çıxıb cavab versinlər".

İşgəncə nəticəsində vəfat edən Təmkın Quliyevin atası Nizami Quliyev də vurğulayıb ki, əmr verənlərin məhkəmə qarşısına çıxmasında israrlıdır: "Mənim oğlumu öldürənlər bunlardırsa, bəs öldürdülənlər kimlərdir? Mən bunu bilmək istəyirəm..."

Hakim Zeynal Ağayev vəsatəti təmin etməyib. O, qərarla bağlı izahat verib ki, məhkəmədə media nümayəndələri iştirak edir. Jurnalistlər "Tərtər işi" üzrə digər qrupların da məhkəmə iclaslarında iştirak edərək, heç bir məhdudiyyət olmadan materiallar hazırlayıb, ictimaiyyətə çatdırırlar. Lakin jurnalistlərə audio və videoyazı aparmağa icazə verilmir.

Vəliyevə, onun tabeliyində olan müstəntiqlərə, hərbi dəniz qüvvələrinin rəhbəri Zaur Quliyevə, korpus komandiri Hikmət Həsənova adi gizirlər əmr verib Tərtərə gətirmişdi.

"Dövlətə xəyanət ittihamı ilə cinayət işi başlanmasını, bu haqda ictimaiyyətə məlumat verilməsini gizirlər göstəriş vermişdi?", - vəkil bildirib.

Türkel Süleymanlı əlavə edib ki, bu cinayət işi obyektiv, hərtərəfli araşdırılması üçün yenidən istintaqa qaytarılmalıdır.

Zərərçəkmişlər, digər vəkllər də istintaqa qaytarılma ilə bağlı onun qaldırdığı vəsatəti müdafiə edib.

Ruslan Mikayılovun vəkili əlavə əsas kimi, istintaq dövründə öz müvəkkilinə qarşı çoxsaylı qanun pozuntularına yol verilməsini

göstərib: "İstintaqda qanunun tələbləri kobud şəkildə pozulub".

Zərərçəkmişlərdən Nemət Məhərrəmov da istintaqdan narazılıq edib. Onun sözlərinə görə, narazılığını dilə gətirəndə qardaşı ilə hədələnilir:

"Bunlara əmr verən adamların adlarını onlar da çəkib, biz də çəkmişik. Hani o adamlar? Bunların başının üstündə dayananlar lazımdır. Baş Prokurorluğa gedirik, bizi qəbul eləmirlər. Məni qardaşımla hədələyirlər".

Sənan Maşiyevin vəkili bildirib ki, keçmiş Baş Qərargah rəisi ilə yanaşı, hazırda eyni vəzifəni daşıyan şəxsin də adı bu cinayət işində hallanır:

"Çox təəssüf ki, bu cinayət işi üzrə istintaq hərtərəfli aparılmayıb. Məsələn, zərərçəkmiş Boris Cəfərova qarşı işgəncə epizodundan məlum olur ki, nəinki keçmiş qərargah rəisi, hətta indiki qərargah rəisi Kərim Vəliyev də orada olubmuş".

Məhkəmədə əlavə şahidlərin dindirilməsi haqda vəsatətlər qaldırılıb. Dindirilməsi tələb olunan əlavə

şahidlər əsasən vəzifəli şəxslər olub. Bunların arasında hərbi prokuror Xanlar Vəliyev və onun tabeliyində çalışan müstəntiqlər, Tərtər hərbi prokuroru və bu qurumun müstəntiqləri, 2017-ci ildə korpus komandiri olan general Hikmət Həsənov, hərbi dəniz qüvvələrinin rəhbəri Zaur Quliyev, sabiq baş qərargah rəisi Nəcməddin Sadıqov, Müdafiə Nazirliyinin Bakı və Bərdə qarnizonlarının rəisləri, mərkəzi hərbi hospitalın, eləcə də Sarıcalı hospitalının o vaxtkı rəhbərləri vardı.

Zərərçəkənlər də bu şəxslərin çağırılıb dindirilməsinin vacib olduğunu bildiriblər.

Məhkəmə əlavə şahidlərin dindirilməsi haqda vəsatətin baxılmamış saxlanmasına qərar verib. Hakim bildirib ki, bu məsələyə əsas şahidlər dindirildəndən sonra baxılacaq. İşin istintaqa qaytarılması haqda vəsatət isə təmin olunmayıb. İş məhkəmə baxışına verilib. Məhkəmə baxışı iyunun 7-nə təyin olunub.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Prezident İlham Əliyev mayın 22-də Litvada rəsmi səfərdə olarkən çox mühüm sənədlər imzalandı və dövlət başçısı informativ planda maraqlı açıqlamalar verdi. Ölkə rəhbəri nəzərə çatdırıb ki, Azərbaycan və Litva arasındakı münasibətlər strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır. “Aramızda çox fəal siyasi dialoq aparılır və bu dialoq konkret nəticələrlə də tamamlanır. Siyasi müstəvidə əldə edilmiş razılaşmalar bütün digər sahələrə də öz müsbət təsirini göstərir... Əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün önəmli addımlar atılacaqdır. Gələcək illərdə iqtisadiyyat, ticarət sahələrində də siyasi səviyyədə olduğu kimi işlər sürətlə gedəcək... Biznes qurumlarının birgə fəaliyyəti ticarət dövrriyyəsinin artırılmasına gətirib çıxaracaq. Hər iki tərəfdən çox böyük maraq var və keçən ilin may ayında Prezident Nausėdanın Azərbaycanı rəsmi səfəri çərçivəsində Bakıda Litva-Azərbaycan biznes forumu keçirilmişdir...”

Perspektivli əməkdaşlıq istiqamətindən danışan dövlət başçısı deyib ki, Litvada və Azərbaycanda bərpaolunan enerji növlərinin yaradılması ilə də bağlı olan işlər paralel şəkildə aparılır. Həm Litvada, həm Azərbaycanda bu sahəyə çox böyük diqqət göstərilir.

Prezident İlham Əliyev
Vilnüs şəhərində keçirilmiş Azərbaycan-Litva biznes forumunda qeyd edib ki, bir il ərzində ölkə rəhbərlərinin ikinci dəfə biznes forumda çıxış etməsi faktı ölkələrimizin biznes subyektləri və sahibkarları arasında təmaslara verilən əhəmiyyətin göstəricisidir: "... Birgə iqtisadi komissiyaanın oynadığı rol biznes dairələrinin söylərini əlaqələndirməkdən, potensial əməkdaşlıq üçün mühüm imkanları dəyərləndirməkdən və tərəfdaşlıq üçün çərçivənin yaradılmasından ibarətdir; İki ölkə arasında əməkdaşlıq potensialı kifayət qədər böyükdür. Bərpalanan enerji sahəsinə yatırımlar baxımından eyni istiqamətdə gedirik. Hər iki ölkədə - Baltik və Xəzər dənizlərində çox böyük külək enerjisi potensialı var... Azərbaycanda enerji təhlükəsizliyi mövcuddur. Lakin, Azərbaycan ixrac məqsədləri üçün daha çox təbii qazə gənəət etmək və elektrik

enerjisinin istehsalı üçün təbiətin günəş və külək enerjilərindən istifadə etmək niyyətindədir... Biz ötən mayda Bakıda, daha sonra bu ilin yanvar ayında Davosda, indi isə Vilynüsə görüşdük. Bu bizim əməkdaşlığımızın dinamikasını göstərir. İndi biznes ictimaiyyətinin qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıqda inkişaf etməsinin vaxtıdır. İki həftə öncə burada, Vilynüsə iqtisadi gündəliyimizin vacib məsələlərinin müzakirəsi üçün Azərbaycan və Litvanın hökumətlərarası komis-

Litva Azərbaycanca hansı layihələrə cəlb oluna bilər - yeni sazişlərin önəmi

Aydın Hüseynov: "Azərbaycan və Litva arasında iqtisadi əlaqələri gücləndirmək üçün güclü potensial var"

Azər Badamov: "Litvalı sahibkarlar burada öz investisiyalarını yatıraraq fəaliyyətlərini qurmaqda maraqlıdırlar"

siyasının görüşü olub. Düşünürəm ki, birgə iqtisadi komissiyaanın rolu önəmli potensial əməkdaşlıq naminə biznes dairələri üçün səyləri koordinasiya etmək, həmçinin tərəfdaşlıq üçün çərçivə təmin etməkdir. Bu mənada, planlarımızla bağlı informasiya mübadiləsi çox vacibdir. Əminəm ki, bugünkü biznes forum zamanı ölkəmizdə nə kimi layihələrin həyata keçirilməsinin planlaşdırılmasına və hər iki ölkənin biznes icmasının necə iştirak edə biləcəyinə dair bir çox müzakirələr aparılacaq”.

Son razılaşmalar və imzalanan sənədlər çərçivəsində Litvanın Azərbaycanda hansı iqtisadi layihələrə cəlb olunması ehtimalı var? Nələr nəzərdə tutulur? Litva şirkətləri Qarabağın bərpasında, burada biznes məqsədli layihələrdə iştirak edə bilərm?

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Azərbaycanla Litva arasında sıx siyasi, iqtisadi, mədəni-humanitar münasibətlər mövcuddur: “Bir çox siyasi məsələlərdə iki ölkənin maraqlarının və mövqelərinin üst-üstə düşməsi münasibətlərin genişlənməsinə təkan verir. İlk növbədə, Litvanın xarici siyasətində Avropa ölkələri ilə iqtisadi və mədəni əməkdaşlığın inkişaf etdiril-

mesi, region dövlətlərinin Avroatlantik strukturlara inteqrasiyasının dəstəklənməsi xüsusi yer tutur. Qərbə inteqrasiya siyasəti həyata keçirən Azərbaycan bu istiqamətdə Avropa ailəsinin tam hüquqlu üzvü Litva ilə əməkdaşlığa xüsusi önəm verir. Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, AŞ PA, ATƏT kimi təşkilatlarla əlaqələrin genişləndirən Azərbaycan bu strukturlar çərçivəsində də Litva ilə dialoqu gücləndirir".

Millət vəkili əlavə edib
ki, Azərbaycanla Litva ara-
sında siyasi, iqtisadi, elmi,
texniki və mədəni əlaqələr
istiqamətində münasibət-
lər sürətlə inkişaf etməkdə-
dir: "Hər iki respublikanın
dövlət başçıları bu münasi-
bətlərin genişlənməsində
maraqlı olduqlarını dəfələrlə
bəyan ediblər. İki ölkə arasın-
dakı əlaqələrin genişlənmə-
sində dövlət başçılarının və
digər rəsmi şəxslərin qarşılıq-
lı səfərləri, səfərlər çərçivə-
sində müxtəlif sahələrdə
əməkdaşlığı nəzərdə tutan
müqavilə və sənədlərin imza-
lanmasının böyük əhəmiyyəti

var. Azərbaycan Prezidentinin 2007-ci ildə bu ölkəyə səfəri və imzalanmış strateji tərəfdaşlığa dair bəyannamə və digər sənədlər siyasi münasibətlərdə keyfiyyətə yeni səciyyə qazanıb. Cənab Prezident İlham Əliyevin irəli sürdüyü regional layihələrlə bağlı təşəbbüsləri nəticəsində

də Azərbaycan Respublikasının müxtəlif dövlətlərlə ikitərəfli əməkdaşlığı yeni mərhələyə qədəm qoyub. Ötən il Litva Respublikasının Prezidenti Gitanas Nausėda Azərbaycana rəsmi səfər edib. Bu il isə Prezident İlham Əliyev Litvada rəsmi səfərdə oldu. Qarşılıqlı səfərlər isə əməkdaşlıq baxımından uzunmüddətli və strateji hədəfləri özündə ehtiva edir. Bu ilin əvvəlində Davosdakı görüş də eyni zamanda ona işarədir ki, hər iki ölkənin prezidentləri beynəlxalq platformalarda da bir-birlərini dəstəklədiklərini nümayiş etdirirlər. Litva ilə əlaqələri, eyni zamanda bu ölkəni Avropa İttifaqının və NATO-nun üzvü olması kontekstindən də nəzərə almaq vacibdir. Bütün bunlar siyasi əlaqələrin və beynəlxalq arenada tərəfdaşlığın uzunmüddətli olması üçün dövlətlərin bir-biri ilə müxtəlif sahədə əməkdaşlığı əsas amildir. Cənab Prezidentin mayın 23-də Litvaya səfəri olmaqla iki ölkə arasında möhkəm əlaqələrin göstəricisi kimi qiymətləndirilə bilər”.

Aydın Hüseynov qeyd edib ki, Azərbaycan Balkan regionu ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır: “2022-ci ildə Azərbaycanla Avropa İttifaqı (AI) arasında imzalanmış enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memoranda-

dumu enerji sahəsində, xüsusilə də alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi istiqamətində geniş imkanlar yaradır və yaşıllıq enerji sahəsi də Azərbaycan və Litva arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilə biləcəyi sahələrdən biri sayıla bilər. İki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi də artır. İkitərəfli Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiya'nın iclasları çərçivəsində aparılan müzakirələr iki ölkə arasında iqtisadi, ticarət, investisiyalar, energetika,

istehsal olunmuş bir çox mallar Azərbaycana idxal olunur".

Deputat əlavə edib ki, Azərbaycan və Litva beynəlxalq tranzit marşrutlarının keçdiyi ərazilərdə yerləşir: "Bu gün dünya nizamında baş verən dalğalanmalar beynəlxalq tranzit marşrutların əhəmiyyətini daha da artırıb. Bunu nəzərə alaraq Prezident İlham Əliyevin Litvaya səfəri çərçivəsində Xəzər və Baltik dənizləri arasında marşrutların əlaqələndirilməsi və inkişaf

nəqliyyat, informasiya texnologiyaları, kənd təsərrüfatı, təhsil və s. sahələr üzrə mövcud münasibətlərin inkişafına töhfə verir. Litva ilə Azərbaycan arasındakı ticarət dövriyyəsi 2021-ci ildə 75 faiz artaraq 42 milyon dollara çatıb. Bununla belə, tərəflər arasında potensial daha böyükdür. Vilnüsdə keçirilən Azərbaycan-Litva biznes forumu iqtisadi əlaqələr üçün yeni imkanlar açıır”.

Millət vəkili Azər Badamov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Prezident İlham Əliyevin Litvaya səfəri Azərbaycanla Litva arasında əməkdaşlığın genişlənməsinə və dostluq bağlarının möhkəmlənməsinə xidmət edir: “Litva Avropa İttifaqına üzv olduğundan ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı Avropa ilə əməkdaşlığımızın genişlənməsinə yol açır. Ölkə başçımızın səfəri çərçivəsində hökumətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsinə dair bir sıra sənədlər imzalanıb. O cümlədən dövlət başçılarının iştirakı ilə biznes forumu da keçirildi. Forumda ölkələrarası əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün mövcud potensial təqdim olundu və sahibkarlar qarşılıqlı investisiyaların yatırılması ətrafında müzakirələr apardı. Litva Azərbaycandan neft və neft-kimyası məhsullarını idxal edir. O cümlədən Litvada

etdirilməsi ətrafında müzakirələr aparıldı. Azərbaycanda Ələt Azad İqtisadi Zonası yaradılıb ki, litvalı sahibkarlar burada öz investisiyalarını yatıraraq fəaliyyətlərini qurmaqda maraqlıdılar. Azərbaycan həm də bərpa olunan enerjinin istehsalına investisiyalar cəlb edir. Litva şirkətləri üçün ölkəmizin bərpa olunan enerji sektoru da maraqlıdır. Bərpa olunan enerji istehsalının artması qaza qənaət olunmasına yol açacaq. Bu da Avropa İttifaqına ixrac etdiyimiz qazın həcmi razılaşmaya uyğun olaraq 2027-ci ilə qədər 20 milyard kubmetrə çatdırmağımıza imkan verəcək. Azərbaycan Avropa ittifaqına bərpa olunan enerji və yaşıl hidrogenin ixracı layihələri üzərində işləyir. Bu gün Azərbaycan Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyində həlledici rol oynayır. Gələcəkdə Azərbaycanda istehsal olunan enerjini Litvaya qədər ixrac etmək mümkündür. Ümumiyyətlə, Azərbaycanla Litva arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün istifadə olunmamış potensial kifayət qədər çoxdur. Prezidentlərimizin qarşılıqlı səfərləri və hökumətlərarası komissiyaların effektiv fəaliyyəti əməkdaşlığımızda yeni səhifə açır”.

❑ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Ukraynada müharibə başlayar-başlamaz, Kiyevə hələ bir güllə də atılmamış Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyini başsız qoyub, şəhəri tərk edən Elmira Axundova barədə gözlənilən qərar verildi. Belə ki, Prezident İlham Əliyev Elmira Hüseyn qızı Axundovanın Azərbaycan Respublikasının Ukraynada fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri, eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Uğrunda Təşkilat - GUAM yanında daimi nümayəndəsi vəzifələrindən geri çağırılması haqda sərəncam imzalayıb.

Ukraynada olduğu dövrdə Azərbaycan dövlətindən məvacib alan, ölkəmiz üçün son dərəcə ziyanlı, Rusiyanın maraqları baxımından isə məqbul çıxışları ilə diqqət mərkəzinə gəlməkdən də çəkinmirdi. Kiyevin mərkəzində onun xidməti maşını "avtoş"luq edir, yol hərəkəti qaydalarını pozmaqla ölkəmizin adına xələl gətirməkdən də sanki zövq alırdı.

44 günlük müharibə zamanı Türkiyənin Azərbaycana şəxsiz dəstəyini isə "nikakaya Türsiya nam ne pomaqla" şəklində açıqlama verməsi də yaddaşlardan çətin silinər.

Rusiyanın Ukraynaya hücumundan sonra isə Kiyevdən aradan çıxan Elmira Axundovaya çox ciddi rüşvət ittihamı da vardı. Kiyevdə yaşayan azərbaycanlı baş redaktor Ramiz Mikayılov Youtube platforması üzərindən yayınladığı müəllif verilişində səfirliyi soydaşlarımıza rüşvət müqabilində arayış satmaqda ittiham etmişdi.

Ramiz Mikayılovun çıxışından sitat:

"Ukrayna paytaxtında, Kiyev şəhərindəki səfirliyimiz Bakıdakı Xocahəsən qəsəbəsinə yerləşən "Sədərək", "Binə" ticarət mərkəzlərini xatırladır. Arayışların qiyməti 200-300 dollardan başlayır. Deyirlər ki, raket atəşi altında işləyirlər, ona görə də arayış bahadır".

Müharibəyə qədər Elmira Axundova professional diplomatları "sabun köpüyü" adlandırmaqla özünü onlardan üstün tutduğunu gizlətməyə çalışmırdı. Əsl diplomatlar Kiyevdə qaldı, qeyri-diplomat isə qaçdı və "mən qadınam" deyib biabırçı qaçışına haqq qazandırmağa çalışdı.

Onun səfir təyinatında da mübhəmlər vardı, iddia edildi ki, deputatlığı dövründə baş verən əməllərə görə barəsindəki cinayət xarakterli ittihamlardan siqortalanmaq, toxunulmazlıq almaq üçün zaman-zaman hamisi olmuş PA-nın sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin dəstəyi ilə Ukraynaya səfir gedə bilib. Hətta bu iddiada da mediada səslənib ki, 1 milyon qarşılığında səfir gedib...

Xatırladaq ki, Elmira Axundovanın adı deputatlığının son dövründən böyük bir dələduzluq olayında, Müdafiə və Təhsil nazirlikləri rəsmilərinin də adı keçən tender əlaqəli korrupsiya cinayətində hallanır və söhbət milyonlarla manatlıq maxi-

Mübhəm cinayətdə adı keçən sabiq səfirlə bağlı araşdırma başlaya bilər...

Axundovların sürətlə varlanması adlarının hallandığı çoxmilyonluq dələduzluq olayının baş verdiyi tarixlərdən sonraya təsadüf edir...

nasionalardan gedir. Hazırda dələduzluq işi ilə bağlı konkret məhkəmə hökmü və həbs olunmuş şəxs var. Elmira Axundovanın oğlu Həbib Axundovun da adı bu işdə keçir.

Deputat mandatı, ardından isə diplomatik toxunulmazlıqla özünü qoruya bilmiş Elmira Axundova barəsində yenidən araşdırma başlaya bilərmi?

Xatırladaq ki, Elmira Axundova və oğlu Həbib Axundovun adları hallanan cinayət tərkibli hadisələr 2013-cü ildə cərəyan edib. Həmin il ana-bala Axundovlar mətbuatın gündəminə 8 milyon manatlıq dələduzluq işinə görə gəlib. İş üzrə zərərçəkənlər ölkə rəhbərliyinə, mətbuata üz tutaraq o zaman deputat olan Axundovanın, oğlunun adı keçən dələduzluq işinin ört-basdır edilməsinin qarşısını almağa çalışırdılar. Buna Elmira Axundova parlamentdə əyləşdiyi müddətdə əsasən nail də olmuşdu. Məsələnin mahiyyəti də bu idi ki, Elmira Axundova oğlunun biznes qurduğunu deməklə ətrafındakı müəyyən şəxsləri həmin biznesə yatırmaq istəməyə çalışmışdı. Adamlar əllərindəki pul-paranı Elmira Axundovanın oğluna vermişdilər. Bir neçə aya toplanan milyonların isə Elmira Axundova "biznes ruxsul" deməklə sahiblərinə qaytarılmasının mümkünsüzlüyünü diqqətlərinə çatdırmışdı. Üstəlik, şikayət edən zərərçəkənlərin susdurulması üçün addımlar da atılmışdı. Ortada olan faktlar, dəlillər isə iş üzrə bütün oxları Elmira Axundovaya, onun oğluna tərəf çevirirdi. Amma buna baxmayaraq, Elmira Axundova istədiyi hökmləri məhkəmələrdən özünə əsl mənasında ala bilirdi.

"Dünyada hər şeyi pul həll edir" - fikri də Axundovanın müsahibələrində yer alır.

Mətbuatdan da bəllidir ki, Elmira Axundova oğlu Həbib Axundovun dəbdəbəli, eys-ışrət dolu həyatını geniş ictimaiyyətdən gizlətməyə çalışır. Bu yolda deputat mandatı, sonradan isə diplomatik toxunulmazlığı Elmira Axundova üçün "sehirli çubuğa" çevrilmişdi. Döymədiyi qapı, dəng eləmədiyi vəzifə sahibi qalmamışdı. İstədiyi də oğlunun növbəti, heç bir əndazəyə sığmayan cinayətə bərabər hərəkətlərinin ört-basdır edilməsi olurdu. Həbib Axundov isə hər dəfə daha artıq, daha böyük səs-küylərin mərkəzinə gəlirdi.

Bu hay-küyün içində isə Elmira Axundovanın mandat altından ələ aldığı mal-mülklərin siyahıları, oğlunun biznes adı ilə dost-tanışdan aldığı milyonları əslində anasına daşdığı da şübhə doğurmurdu.

Elmira Axundovanın adı bu illər ərzində cinayət işlərinin əsas hamisi kimi keçib. Məsələn, bu gün dələduzluğa görə həbsdə olan Elnur İbrahimov axtarışa verilənə qədər Elmira Axundovanın evinin daimi sakini olub. Hətta Elnur İbrahimovun cinayət işinə əlavə edilən sənədlərdə onun Elmira Axundovaya günahı 5 min manat pul aparmasını təsdiqləyən telefon yazışmalarının çıxarışı - sms-lər də var. Həmin çıxarış cinayət işinə əlavə edilərsə də, Elmira Axundova vəzifədə olduğu dövrdə hüquqi qiymət verilməyib.

İndi isə vəziyyət dəyişib və məsələnin araşdırılması baş verə bilər. 10 milyonlarla manatın dələduzluqla ələ keçirilməsində Elnur İbrahimovun təkbəşinə hərəkət etməsi "nağıl"dan başqa bir şey deyil.

Hazırda dələduzluğa görə həbsdə olan Elnur İbrahimovun Həbib Axundovla yazdığı SMS-lərin məğzləri belə düşünməyə əsas verir.

Elnur İbrahimov Həbib

Axundova konkret olaraq Elmira Axundovaya çatması üçün pul gətirdiyini sms-lə yazıb və düşüb götürmələrini xahiş edib.

Bu sms əslində Elmira Axundovanı Elnur İbrahimovun suçlu olduğu iş üzrə əsas şəxs kimi nəzərdən keçirməyə də imkan verir.

Bu həmin Elnur İbrahimovdur ki, dələduzluğa görə 9 illik cəzaya məhkum olunub. Ona Elmira Axundovanın adından oğlu Həbib Axundov əfvlə azadlığa çıxacağına vəd etmişdi.

Eyni zamanda Elnur İbrahimovun Elmira Axundovaya, onun "AF Sənt" ticarət mərkəzinin yerləşdiyi bina-dakı mənzilinə günahı 5 min manat daşması da sənədlərlə təsdiqini tapır.

Rəsmi ittiham sənədlərinə görə, işdə söhbət 8 milyon manatdan getsə də, ortada ələ keçirilən məbləğin qat-qat artıq olduğunu söyləməyə əsas verən məlumatlar var.

Elmira Axundova deputat olana qədər "Moskviç-412"də gezip. Bu gün isə milyonlarla dəyəri olan varidat sahibəsidir. Azı 30 milyonluq mal-mülki haqda məlumatlar ortalıqdadır. Cibində mandat gəzdirdiyi dövrdə sahibləndiyi mal-mülk, milyonların mənbəyi haqda adının qarşıdığı dələduzluq işindən savayı məlumat yoxdur...

Təqdim olunan siyahıdakı bahalı maşınlar, villalar, imarətlər, yaxta, "Favorit" marketlər şəbəkəsindəki payı məhz Axundovanın deputatlığı dövründə əldə olunub. O zaman deputatın aylıq gəliri maksimum 1700 manat civarında olduğunu nəzərə alsaq, Axundovanın bu varidatı digər yollarla əldə etdiyi ehtimalı yaranır. Deputatın bizneslə məşğul olması qanunla qadağandır.

Bəs Elmira Axundova nə

işlə məşğul olub ki, 30 milyon manatlıq mal-mülk əldə edə bilib?

Elnur İbrahimovun dələduzluq işində Elmira Axundovanın adı hər prosesdə onun məsləhətvericisi kimi keçib. Elmira Axundovanın özünün də bu məqamı təsdiqləyən səs yazısı var. Həmin səs yazısında Elmira Axundova Elnur İbrahimovdan gördüyü işlərin gedişatı haqda məlumat aldığını deyir. Elnur İbrahimov 125 deputatdan məhz Elmira Axundovanı məsləhətçi seçməsi təsadüfidir? Birincinin ikinciye günahı 5 min manat daşması verdiyi məsləhətlərə görə olub?

Elmira Hüseyn qızı Axundovanın bir neçə il öncə mediada yayımlanmış varidatının siyahısına da nəzər salaq:

"Toyota Prado" minik avtomobili, ili 2015, nömrə nişanı Az 90 HH 111, alış tarixi 28.07.2015.

"AUDI Q 7" minik avtomobili, ili 2012, nişanı, Az 10 LS 050 30.05.2013.

Bundan əlavə, Elmira Axundovanın adına:

Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mustafa Sübhü küçəsi 146/ Kapitanı 146 ünvanında 2 mərtəbəli fərdi yaşayış evi Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Səməd Vurğun küçəsi ev 60 mənzil 57 - 4 otaqlı, 185 kv.m

Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Şüvəlan qəsəbəsi, 30/4181 sayılı bağ evi.

Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Məhəmməd Naxçıvani küçəsi 9 sayılı ünvanda yerləşən 38 sayılı qarağ;

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Nəsimi Yusifbəyli küçəsində dəyəri bir neçə milyon olan 6 mərtəbəli ofis,

Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Məhəmməd Naxçıvani küçəsi 15 sayılı ünvanda yerləşən qeyri-yasayış sahəsi,

"Port Baku Residence" yaşayış kompleksində ümumi sahəsi 375 kvadrat metr olan 1109 B sayılı mənzil, 228 və 233 sayılı dayanacaq yerləri,

Qəbələ şəhəri, S.Ə.Şirvani küçəsi 112 ünvanında mülkiyyətində olan 0.14 ha torpaq sahəsi və üzərində yerləşən fərdi yaşayış evi.

Bu geniş ictimaiyyətə bəlli olan mal-mülkdür.

Axundovanın deputatlığı dövründə oğlu Həbib Axundov da kosmik sürətlə varlanıb. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, Axundovların varlanması adlarının hallandığı çoxmilyonluq dələduzluq olayının baş verdiyi tarixlər-

dən sonraya təsadüf edir.

Həbib Axundovun adına olan əmlakların siyahısını təqdim edirik:

Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Aşıq Alı küçəsi, 3 A ünvanında yerləşən 0.0225 hektar torpaq sahəsi və üzərində 4 mərtəbəli ofis,

"Port Baku Residence" yaşayış kompleksində 509 B sayılı mənzil və əlavə olaraq dayanacaq yerləri.

Bunlar isə Həbib Axundovun maşın kolleksiyasıdır:

"Porsche Cayenne" minik avtomobili, ili 2012, nömrə nişanı Az 10 HH 111, alış tarixi 19.05.2014,

"Jeep Wrangler" minik avtomobili, ili 2013, nömrə nişanı Az 90 XX 111. Alış tarixi 02.07.2014.

"Porsche Panamera" minik avtomobili, ili 2013, nömrə nişanı Az 90 RR 111, alış tarixi 15.02.2014,

"Porsche Cayenne" minik avtomobili, ili 2012, nömrə nişanı Az 90 CF 900, alış tarixi 03.10.2013.

K-45 adlı ABB 1278 bort nömrəli "Yamaha 242 Limited S" tipli gəzinti kateri - yaxta 01 iyul 2016-cı il tarixdə keçirilmiş texniki baxışın nəticələrinə əsasən Həbib Axundovun adına dövlət qeydiyyatına alınıb.

Bundan başqa, Həbib Axundov bir neçə skuterə də sahibdir.

Bu, tam siyahı deyil.

Elmira Axundovanın oğlunun adı dələduzluq işi ilə yanaşı, model Günel Mirzəyevanın müəmmalı ölüm işində də qırmızı xətlə keçir. Günel Mirzəyeva Həbib Axundovun "Yamaha 242 Limited S" tipli yaxtasında açıq dənizə çıxıb və boğularaq ölüb. Bu müəmmalı ölüm Günel Mirzəyevanın həyat yoldaşı ilə boşanma ərəfəsində olduğu günlərdə baş verib. Model xanımı məhkəmədə təmsil edən də Elmira Axundovanın vəkili Rövşən Yusifov olub. Üstəlik, suda boğulan Günel Mirzəyevanın hamile olması haqda da bilgiler var. Həyat yoldaşı ilə boşanmaq üçün məhkəməyə üz tutan bir qadının hamiləliyi də maraqlı suallar ortaya çıxır. Həbib Axundovun Günel Mirzəyeva ilə sıcaq münasibətlərinin olduğu bir vaxtda onun yaxtasında açıq dənizə çıxaraq batması bu günə qədər müəmmalı olaraq qalıb.

Artıq bu məlumatların araşdırılması zamanı çatıb...

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Son illərdə Azərbaycanın NATO ilə əməkdaşlığında dinamika müşahidə olunur. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq siyasətində önəmli məqamlardan biridir və kifayət qədər ustalıqla, bütün maraqları nəzərə almaqla reallaşdırılır. Sırr deyil ki, hazırda qurulan yeni dünya düzənində NATO Cənubi Qafqazda daha da möhkəmlənməyə çalışır, ən azı burada Rusiya qədər təsir imkanları olmasına can atır. Bu, müsbət bir tendensiya hesab olunur, eyni zamanda bölgə nəhəngi Rusiyanın bu prosedura qıcıq da gözəndən qaçmamalıdır. İndiki həssas məqamda - Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşmasından danışıldığı, Rusiya ilə Gürcüstan münasibətlərində yaxınlaşma müşahidə olunduğu bir vaxtda NATO Baş katibinin siyasi məsələlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə köməkçisinin müavini, Qafqaz və Mərkəzi Asiya üzrə nümayəndəsi Xavyer Kolomina mayın 24-də regiona səfər edib.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, səfər çərçivəsində Gürcüstanda olub, Tiflisdən sonra Ermənistana və Azərbaycana səfər gözlənilir. NATO Baş katibinin Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya üzrə xüsusi nümayəndəsi Xavyer Kolomina Ermənistana səfərinin yekunları ilə bağlı paylaşım edib. O, görüşlər zamanı NATO-Ermənistan əməkdaşlığının və regional təhlükəsizlik dinamikasının artırılması yolları, xüsusilə Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesinin hazırkı vəziyyəti müzakirə etdiyini qeyd edib. NATO-nun xüsusi adamının bölgəyə gəlişində məqsəd nədir? Bu, hadisələrin gedişatına necə təsir edəcək? Kolomina konkret olaraq nələri müzakirə etməyə gəlir? Azərbaycanda hansı müzakirləri aparacaq, nə təklif verə bilər?

Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyev Şuşada beynəlxalq konfransda sə-

tiraltı Gürcüstana və Ukraynaya işarə edərək, bu ölkələrin alyansa üzv edilmədiklərini, lakin onlara vəd verildiyini xatırlatmışdı. Dövlət başçısının sözlərinə görə, Azərbaycana da təkliflər, vədlər olmuşdu, zaman göstərdi ki, Bakı doğru addım atıb, Türkiyə ilə hərbi mütəfəqiliyi yüksəldərək NATO standartlarına uyğun modeldə ordu quruculuğunu həyata keçirir. Eyni zamanda Şimal alyansına üzvlük niyyətinə düşənlərin Rusiya ilə münasibətlərdə hansı bəlalara yaşadığını göz qabağındadır. Odur ki, Azərbaycan bloka üzv hədəfi qoymadan, ordusunu müasirləşdirməkdədir. Üstəlik, biz Qoşulmama Hərəkatındayıq və bu da Şərqlə Qərb arasındakı strateji qarşıdurmada bizi risklərdən kənarda saxlayır.

Hərbi ekspert Telman Qasimov “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, NATO Cənubi Qafqazda getdikcə aktivləşir. Mütəxəssisin

NATO Baş katibinin xüsusi nümayəndəsi regionda - Azərbaycanla nə müzakirə ediləcək?

Hərbi ekspertin fikrincə, Cənubi Qafqaz getdikcə NATO-ya inteqrasiya etmək yolunu prioritet seçib, təkcə Ermənistan problemlidir, alyans KTMT-dən çıxmaq şərti qoyub

Xavyer Kolomina

sözlərinə görə, alyansın tan ordusu ilə bağlı bu addımlar atılmaqdadır. Amma birdən-birə bu məsələlər həll olmur. Rusiyanın ağılıq etdiyi KTMT-dən çıxması və digər məsələlərdə Ermənistan ləng də olsa addımlar atmaqdadır. Çünki 200 il rusun elektoratında qalmaq, 102-ci bəzənin və sülhməramlıların orada olması Ermənistanın addımlarını ləngidir.

Ekspert hesab edir

ki, bu baxımdan ABŞ İrəvan qarşısında şərtlər qoyub: “KTMT-dən çıxmalındır, çünki bir dövlət hansısa blok üzvü olduqda başqasına qoşula bilməz. O mənada NATO fəallaşmaqdadır. Avropalı revizorların Zəngəzur istiqamətində olması, Qafan bölgəsində sərmayələrin qoyulması, Ermənistan-İran sərhədində Avropa Birliyinin 26 milyon vəsait ayırması təsadüfi deyil. Bu vəsait həmin istiqamətdə müasir məntəqələr tikilməsi üçündür. Avropa İttifaqı və NATO artıq Ermənistanda, eləcə də Zəngəzurda Rusiyanı sıxışdırıb çıxarmaqda davam edir”.

Hərbi ekspertin sözlərinə görə, NATO rəsmisi təbii ki, Bakıya da səfər

etməlidir: “Ordumuzun yeni texnika və innovasiyalarla təmin olunması, NATO-ya uyğunlaşdırılması prosesi getməkdədir. Həmçinin Azərbaycan NATO üzvü olan ölkələrlə əməkdaşlıq edir. Bu səfər ilk dəfə deyil və intensiv şəkildə gəlirlər, təlimlərdə iştirak edirlər. Bu mənada Azərbaycana gəliş göstərir ki, Cənubi Qafqaz getdikcə NATO-ya inteqrasiya etmək yolunu prioritet seçib. Gürcüstan və Azərbaycandan fərqli olaraq, Ermənistan problemlidir, səbəb dediyim kimi, KTMT üzvü olmasıdır, rus hərçibələri və 102-ci bəzənin onun ərazisində yerləşməsidir. Görünür, NATO Azərbaycan və Gürcüstanda tətbiq etdiyi təcrübəni təkrarlamaqdadır”.

□ **Emil SALAMOĞLU**, “Yeni Müsavat”

Kritik informasiya infrastrukturunu obyektləri ilə bağlı mühüm yenilik - məqsəd nədir?

Osman Gündüz: “Bundan sonra nəhəng dövlət qurumlarının informasiya sistemi çökməyəcək”

Kritik informasiya infrastrukturunu obyektlərinin siyahısı təsdiq ediləcək. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 11 aprel tarixli 861-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” 1998-ci il 19 iyun tarixli 729 nömrəli, “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 27 may tarixli 539-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” 1998-ci il 19 iyun tarixli 729 nömrəli və “Kritik informasiya infrastrukturunun təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 2021-ci il 17 aprel tarixli 1315 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə” 2022-ci il 5 iyul tarixli 1738 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında fərmanda göstərilir ki, Nazirlər Kabineti “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-2.2-ci maddəsinin birinci cümləsinə uyğun olaraq, kritik informasiya infrastrukturunu obyektlərinin siyahısını üç ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla təsdiq etsin.

“İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının

2022-ci il 27 may tarixli 539-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında”

da” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” 1998-ci il 19 iyun tarixli 729 nömrəli və “Kritik informasiya infrastrukturunun təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 2021-ci il 17 aprel tarixli 1315 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 5 iyul tarixli 1738 nömrəli Fərmanında da (Azərbay-

can Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2022, № 7, maddə 727) bir sıra dəyişiklik edilib.

Azərbaycan Internet Forumunun prezidenti Osman Gündüz fərmanı “Yeni Müsavat” üçün şərh etdi. Ekspert bildirdi ki, bəzən dövlətə məxsus olan informasiya sistemləri çökmür, bu isə çox sayda vətəndaş üçün bir sıra çətinlik yaradır. Onun sözlərinə görə, hökumət bir növ

mərkəzləşdirilmiş platforma yaratmaqla vətəndaşların informasiya təhlükəsizliyini gücləndirməyə çalışır: “Bir sıra dövlət və özəl qurumun sayında problem yarandıqda bəzən on minlərlə vətəndaş əziyyət çəkir. Yeni qanunvericilik məhz bu kateqoriyaya aid olan kritik informasiya infrastrukturunu obyektlərinə şamil olunur. Nazirlər Kabinetinin tərtib etdiyi siyahıya salınacaq obyektlər kritik dövlət qurumları hesab olunacaq. Onlar üçün yeni informasiya təhlükəsizliyi tələbləri irəli sürüləcək. Məsələn, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti siyahıya salınacaq qurumlar qarşısında informasiya sistemi ilə bağlı tələblər qoyacaq. Qeyd etmək yerinə düşər ki, əvvəl audit aparılması könüllü qaydada idisə, qanun qüvvəyə mindikdən sonra bu, rəsmi qaydada mümkün olacaq. Yeni qanunvericilik yeni mühit yaradacaq. Bundan sonra nəhəng dövlət qurumlarının informasiya sisteminin çökmə-

si haqqında xəbərlər eşitməyəcəyik. Kritik informasiya infrastrukturunun müəyyən olunması, tələblərin müəyyən edilməsi ölkənin informasiya təhlükəsizliyi mühitinin daha da güclənməsinə, bu sahədə daha çevik qərarların qəbul edilməsinə xeyli kömək edəcək”.

O.Gündüz kadr çatışmazlığı məsələsinə diqqət çəkərək qeyd etdi ki, əvvəllər bu sahədə kifayət qədər ciddi problem var idi. Ekspert kibertəhlükəsizlik sahəsində böyük işlər görüldüyünü vurğuladı: “Ən azı 4-5 qurum bununla bağlı universitetdən kənar kadr hazırlığına başlayıb. Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi İsrailin “Technion” Universiteti ilə birgə Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzi yaradıb. Burada hər il kibertəhlükəsizlik sahəsində təxminən 1000 nəfərin hazırlanması nəzərdə tutulur. Kim istəsə, müraciət edib 6 aylıq kurs keçilir. Bir neçə başqa qurum da belə mərkəz yaradıb”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ**, “Yeni Müsavat”

Türk dövlətləri arasında qarşılıqlı iqtisadi münasibətlərdə dərinləşmə davam edir. Bu prosesin tərkib hissəsi olan Türk İnvestisiya Fondunun yaradılması istiqamətində real addımlar atılmaqdadır. Qazaxıstan və Türkiyədən sonra Azərbaycan Milli Məclisi də "Türk İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında" Sazişin təsdiq edilməsi barədə" qanun layihəsini ratifikasiya edəcək.

Türk İnvestisiya Fondu Azərbaycana və Türk dünyasına nə vəd edir - təhlil

Ölkələrarası iqtisadi əlaqələr sürətlə dərinləşir; bütün türk dövlətləri üzrə xarici investisiya qoyuluşunda artım baş verib

Parlamentin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin iclasında müzakirəyə çıxarılan və plenar iclasla tövsiyə edilən "Türk İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında" Saziş bu ilin martında Ankarada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Fövqəladə Zirvə görüşü zamanı imzalanıb. Fondun yaradılması barədə ilkin razılaşma isə təşkilatın 2022-ci ilin noyabr ayında Səmərqənddə keçirilən sammitində əldə olunub.

Fondun yaradılması Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının Ankarada keçirilmiş zirvə görüşündə qəbul olunmuş bəyannamədə də öz əksini tapıb. Belə ki, dövlət başçıları Türk dünyasının ticarət, nəqliyyat, investisiya, turizm, regional əlaqə və strateji insan resurslarının idarə edilməsi sahələrində əməkdaşlığın və koordinasiyanın dərinləşdirilməsi və gücləndirilməsində təşkilatın daim artan mərkəz rolunu vurğulayaraq Türk Dövlətləri Təşkilatının üzv dövlətləri arasında ticarət və iqtisadi əməkdaşlığı gücləndirmək üçün onların iqtisadi potensialını səfərbər etmək məqsədi daşıyan Türk İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında Sazişin imzalanmasını alqışlayıblar.

Türk İnvestisiya Fondunun təsisçiləri Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstan respublikalarıdır. Fondun türk dövlətlərinin qurduğu əsas ortaq maliyyə qurumuna çevrilməsi və fondun vəsaitlərinin birgə layihələrin həyata keçirilməsinə yönəldilməsi nəzərdə tutulur. Fondun nizamnamə kapitalı 500 milyon ABŞ dollarıdır. Bu kapital 5 ölkənin - Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanın töhfələri (hər bir ölkə 100 milyon dollar) hesabına formalaşacaq.

Təşkilatın mənzil qərarı İstanbulda yerləşəcək. Nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 50 min dollar olan 10 min ədəd səhmə bölünəcək. Nizamnamə kapitalı 350 milyon dollar məbləğində ödənilmiş və 150 milyon dollar məbləğində cəlb olunan səhmlərə bölünür.

Hər bir ölkə ödənilmiş

səhmlərə görə 4 ödəniş həyata keçirəcək: ilkin ödəniş 5 milyon dollar, qalan ödənişlər müvafiq olaraq 18 milyon, 23 milyon və 24 milyon dollar (hər bir ölkə üçün cəmi 70 milyon dollar) təşkil edəcək. Cəlb olunan səhmlər çərçivəsində hər bir ölkənin payı 30 milyon dollar təşkil edəcək.

Sazişə əsasən fond TDT-yə üzv ölkələrin iqtisadi potensialının inkişafına, eləcə də onlar arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə və birgə layihələrin həyata keçirilməsinə xidmət edəcək. Fond prezident, idarə heyəti, direktorlar şurası və baş direktordan ibarət olacaq.

Fondun qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün investisiya fəaliyyəti ilə aşağıdakı funksiya və səlahiyyətləri həyata keçirməsi nəzərdə tutulur:

- *regiondaxili ticarətin inkişafına yardım;*
- *layihələrin, xüsusilə mikro, kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi;*
- *beynəlxalq və milli maliyyə və inkişaf institutları, habelə ticarət palataları və özəl təşkilatlarla birgə əməkdaşlıq və maliyyələşdirmə;*
- *nəqliyyat və logistika zəncirlərinin, saxlama və istehsal imkanlarının genişləndirilməsinin dəstəklənməsi;*
- *dövlət-özəl tərəfdaşlıqda daxil olmaqla fiziki və rəqəmsal infrastrukturun yara-*

dılması və modernləşdirilməsinin dəstəklənməsi;

- *sənaye istehsalı, infrastruktur, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və turizm də daxil olmaqla, qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə inkişaf layihələrinin dəstəklənməsi;*

- *enerji səmərəliliyinə, bərpa olunan enerji mənbələrinə və ətraf mühitin mühafizəsinə sərmayə qoymaqla "yaşıl iqtisadiyyat"ın inkişafına töhfə verən layihələrin maliyyələşdirilməsi;*

- *zəruri hallarda investisiya layihələrinin hazırlanmasına köməklik və maliyyə dəstəyinin göstərilməsi və nəhayət, Fondun məqsədinə nail olmağa kömək edə biləcək digər fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi və digər xidmətlərin göstərilməsi.*

Fondun Direktorlar Şurası hər təsisçidən 1 nümayəndə olmaqla, 5 nəfərdən ibarət formalaşdırılır. Şura üzvünün yaşı təyinat gününə 35-dən aşağı, 60-dan yuxarı olmamalıdır.

Fond və onun aktivləri iş-tirəçili dövlətlərin ərazisində bütün müsadirə tədbirlərindən, habelə icra və ya qanunvericilik hakimiyyətinin qərarı ilə sekvestrədən, moratoriumdan və ya hər hansı formada müsadirədən imunitetə malikdir.

Fond və onun aktivləri, əmlakı, gəlirləri və bununla bağlı əməliyyatlar, o cümlədən rəsmi istifadə üçün idxal olunan mallar və nəqliyyat

vasitələri saxlama və bu kimi xidmətlərə görə ödənişlər istisna olmaqla, bütün birbaşa və dolayı vergilərdən, gömrük rüsumlarından, rüsum və xərlərdən azaddır. Bu cür gömrük rüsumlarından azadolmalar üzvlərin yuxanda qeyd olunan istisnalardan hər hansı azadlığa mane olmayan və ya nəticələnməyən beynəlxalq öhdəliklərinə uyğun olaraq veriləcək.

Üzv dövlətlər valyutanın konvertasiyasına və fond və ya onun hər hansı digər belə nəfisiarları tərəfindən üzv dövlətlərin heç birində pulun qəbulu, saxlanması, istifadəsi və ya köçürülməsi ilə bağlı əməliyyatlara heç bir məhdudiyyət qoymur. Belə əməliyyatlar haqqında sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsinə dair münəvərin tələblər məhdudiyyət hesab edilmir.

Qeyd edək ki, fondun təsisçisi olan türk dövlətləri Asiyadan Avropaya yükdaşımaların reallaşdırıldığı Orta dəhlizin iştirakçılarıdır. Orta dəhliz yükdaşımaların Rusiyadan kənar ərazilərlə reallaşdırılması üçün ən əlverişli marşrut hesab olunur. ABŞ və Avropa İttifaqı bu dəhlizin inkişafına ciddi siyasi dəstək verirlər. Avropa İttifaqı həm də maliyyə dəstəyi təmin edir. Bu baxımdan, yaradılacaq fondun dəhlizin fəaliyyətinin genişlənməsinə mühüm töhfələri ola bilər. Eyni zamanda fond türk dövlətlərinin öz ara-

sında iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsi prosesində ciddi rol oynaya bilər.

2022-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatı 5,6 faiz, Azərbaycan iqtisadiyyatı 4,6 faiz, Türkmənistan iqtisadiyyatı 6,2 faiz, Özbəkistan iqtisadiyyatı 5,7 faiz, Qırğızıstan iqtisadiyyatı 7 faiz, Qazaxıstan iqtisadiyyatı isə 3,2 faiz böyüyüb. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin artımı baxımından ən yaxşı göstərici 100,6 faizlə Türkiyədədir. Türkiyənin dövlət büdcəsinin gəlirləri 147 122,2 milyon ABŞ dolları olub. Xarici ticarətdə ən yüksək saldo Qazaxıstan (ticarət balansı 34 350,4 milyon ABŞ dolları) və Azərbaycan (ticarət balansı 27 132,3 milyon ABŞ dolları) malikdir. 2022-ci il ərzində Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan bütün ölkələrdə əsas kapitala yönələn vəsaitlərdə artım müşahidə edilib.

2022-ci ildə Azərbaycanın Qazaxıstanla ticarət dövriyyəsi əvvəlki ilə nisbətən 4.4 dəfə artaraq 135 milyon 799 min dollardan 598 milyon 486 min dollaradək yüksəlib. Türkmənistanla dövriyyədə 5.1 dəfə artım qeydə alınıb. İki ölkənin qarşılıqlı ticarətinin həcmi 2021-ci ildə 105 milyon 23 min dollardan 2022-ci ildə 535 milyon 397 min dollar çatıb. Özbəkistanla ticarətdəki 64.0 faizlik artım birgə dövriyyəni 111 milyon 903 min dollardan 2022-ci ildə 183 milyon 307 min dollaradək artırıb. Mərkəzi Asiyanın digər türk dövləti olan Qırğızıstanla da ticarət dövriyyəyimiz ötən il 6.0 faiz artaraq 9 milyon 18 min dollardan 2022-ci ildə 10 milyon 809 min dollaradək yüksəlib. Qardaş Türkiyə ilə ticarət dövriyyəyimiz ötən il 6.0 faiz artaraq 2021-ci ildə 4 milyard 661 milyon dollar olan ticarət dövriyyəsi ötən il 5 milyard 842 milyon dollaradək yüksəlib.

2022-ci ildə Qazaxıstanla Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsi 6 milyard dollar olub, onun 10 milyard dollara çatdırılması barədə razılıq əldə edilib. Ötən il Qazaxıstanın Özbəkistanla qarşılıqlı ticarəti 30 faiz artmaqla 2021-ci ildəki 3,8 milyard dollardan 5 milyard dollara çatıb. Qazaxıstanla Türkmənistan arasında ticarətin həcmi isə 2021-ci ildəki 250 milyon dollara qarşı 2022-ci ildə 438,2 milyon dollara yüksəlib.

2022-ci ildə Qazaxıstan Qırğızıstanla ticarətin həcmi 100 milyon dollar artırmaqla 1,1 milyard dollara çatdırıb. Asiyanın ikinci böyük türk dövləti olan Özbəkistanın Türkiyə ilə qarşılıqlı ticarətinin həcmi 2022-ci ildə 3 milyard 233 milyon dollar təşkil edib. Türkmənistanla isə alverin dəyəri 926,3 milyon dollara yüksəlib.

2022-ci ildə Özbəkistanla Qırğızıstan arasında ticarətin həcmi 1,3 milyard dollara çatıb.

2022-ci ildə Qazaxıstan Qırğızıstanla ticarətin həcmi 100 milyon dollar artırmaqla 1,1 milyard dollara çatdırıb.

Asiyanın ikinci böyük türk dövləti olan Özbəkistanın Türkiyə ilə qarşılıqlı ticarətinin həcmi 2022-ci ildə 3 milyard 233 milyon dollar təşkil edib. Türkmənistanla isə alverin dəyəri 926,3 milyon dollara yüksəlib.

2022-ci ildə Özbəkistanla Qırğızıstan arasında ticarətin həcmi 1,3 milyard dollara çatıb.

Türkmənistanla Qırğızıstan arasında isə 2022-ci ildə qarşılıqlı alış-verişin həcmi 17,1 faiz artmaqla 82,16 milyon dollar təşkil edib. Türkmənlər Türkiyə ilə qarşılıqlı ticarət dövriyyəsinə 21,9 faiz artırmaqla 2021-ci ildəki 1,7 milyard dollardan 2 milyard 67 milyon dollara çatdırıblar.

2022-ci ildə Türkiyə ilə Qırğızıstan arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 1,5 milyard dollara yaxın olub.

Ötən il bütün türk dövlətləri üzrə xarici investisiya qoyuluşunda artım baş verib. Belə ki, Azərbaycan iqtisadiyyatına birbaşa xarici sərmayə qoyuluşu 30,9 faiz artaraq 6,276 milyard dollara çatıb.

2022-ci ildə Özbəkistan iqtisadiyyatına qoyulan 9,9 milyard dollarlıq xarici investisiyanın 10,1 faizi Türkiyənin payına düşüb. Qırğızıstanla yatırılan 1 milyard 46 milyon dollarlıq xarici investisiyalarda Türkiyənin payı 30,7 faizdir.

Qazaxıstan keçən il 28 milyard dollar xarici investisiya cəlb edib.

2022-ci ildə Türkiyəyə 12,8 milyard dollar birbaşa xarici investisiya yatırılıb. 2021-də bu göstərici 11,9 milyard dollar olmuşdu.

Göründüyü kimi, fondun təsisçiləri olan dövlətlərin iqtisadi əlaqələrinin daha da dərinləşməsi baxımından geniş imkanları mövcuddur. Yaradılacaq fond bu prosesdə mühüm vasitələrdən biri nə çevrilə bilər...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

“Tərtər işi” ilə bağlı məhkəmədə müttəhimlər və zərərçəkənlər daha iri çəkili günahkarların salona gətirilməsini, ifadə verməsini tələb ediblər. Deyirlər ki, əgər ordunun Baş Qərargah rəisləri (keçmiş və indiki), keçmiş korpus komandiri əmr, tapşırıq verməyə, bu işlər - işgəncələr, qanunsuz həbslər, ölümlər - olmazdı. Bir müttəhim leytenantın sözləri çox maraqlıdır: “İndiki halda elə çıxır gizirlər generallara göstəriş verirmiş”.

Bəli. Azərbaycanın əsas problemi elə bu cümlənin altında yatır. Qanun qarşısında hamı bərabər olmaqdan, xüsusi seçilmiş, təyin edilmiş zümrələr, qruplar var, onlara adətən gözün üstündə qaşın var deyən olmur. Bütün sferalarda bu belədir, təkçə işgəncə monopoliyası yoxdur ki.

Bugünlərdə bir statistika oxudum, Dövlət Məşğulluq Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Mustafa Abbasbəyli deyir Azərbaycanda 300 min işsiz var. Bu isə 5,5 faiz əhali eləyir. Əgər rəqəmə inansaq, belə çıxır hazırda ölkəmizin işsizlik səviyyəsi Almaniyadan (5,6 faiz), İspaniyadan (13,6), İtaliyadan (7,8), Portuqaliyadan (7,2), Finlandiyadan (7,9), Fransadan (7,1), İsveçdən (7,7) yaxşıdır. Çox ölkə saya bilərdim, bəsdir. Ümumən Avropa Birliyindən (6) irəlidedik. İnənin daşa dönsün. Nəyə görə? Çünki bu dəqiqə az-maz iş elə daşyonanlar üçün var. Heykəl, qəbir daşı, səki qırağı kimi işlər üçün daş yonanlara ölkədə zərurət yaranmışdır. Başqa hansı iş var? Gənc insanları 300 manat maaşa dükanda satıcı işinə götürürlər, sutkada 14 saat, həftədə 7 gün kölə kimi işlədirlər.

Yeni iş yerlərinin regionlar üzrə bölgüsünə də baxanda acınacaqlı durum göz önündədir. Bu ilin ilk üç ayında təzə açılan işlərin 82 faizi Bakıdadır! Bu isə o deməkdir ki, region sürətlə boşalır, hamı paytaxta yığılır. Bakı seçilmişdir, bölgə kiçilmişdir. Bakıda pul var, bölgədə qul. Bakı “general”dır, bölgə “gizir”. Axırda günahı gizirin belinə şəlləyəcəklər.

Bölgə niyə boşalır? Çünki kənd təsərrüfatı tam monopoliyaya alınır. Sən qotur keçiyə verməyə ot tapmırsan, məmurun aqrokompleksinə dövlət büdcəsindən dotasiya ayrılır. Sən əl-üzünü yumağa su axtarırsan, məmurun camışları üçün göl salınır.

Aprel ayında çox maraqlı bir cinayət araşdırması olmuşdu. Təəssüf ki, heç kim ona diqqət ayırmadı. Halbuki yuxarıda yazdığım kimi, vəziyyətimizin açarıydı. Şeytan daha detallarda gizlənmir, ortada yallı gedir.

Cinayət işi bir gömrük generalına və onun bacanağına qarşı dələduzluq etmiş şəxs üçün açılmışdı. Adam generaldan 392 min manat, bacanağından isə 100 min dollar alıb, onlara Səbayeldə dəniz mənzərəli evlər satacağını vəd edib. Ancaq evi verməyib. Məhkəmə general və bacanağına ümumilikdə 562 min manat zərər vurulduğu qənaətinə gələrək həmin adama 8 il azadlıqdan məhrum etmə cəzası kəsdi.

“Oğrudan oğruya halaldır” ata sözü olan məmləkət üçün yanlış qərardır. Bəs milli mədəniyyət, mentalitet, adətlərə hörmət harada qaldı?

Mən yüz faiz əminəm ki, o məhkəmədə nə prokuror, nə hakim general və bacanağına bu sualı verməyiblər: “Yaxşı, bu kişinin sizi aldatdığını anladıq, bəs siz özünüz yarım milyon manatdan çox pulu haradan, hansı yollarla əldə etmişdiniz? Gətirin gəlir deklarasiyasını, maaşınıza-zada baxaq, görək bu pulu düzgün, qanuni yollarla əldə etməyiniz mümkündürmü?”

18 il cəza alası adamlar başqalarına 8 il cəza kəsir. Xiyar da ona görə əyri bitir və baha çıxır.

P.S. Əyri xiyar gübrə, su çatışmazlığının əlamətidir. Belə məhsulu almaq məsləhət deyil.

Bu gün - mayın 25-də Moskvada Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan rəhbərləri arasında üçlü formatda görüş gözlənilir. Görüş Avrasiya İqtisadi Birliyinin Forumu çərçivəsində nəzərdə tutulur.

Üç ölkənin rəhbərləri - Prezident İlham Əliyev, Prezident Vladimir Putin və baş nazir Nikol Paşinyan sonuncu dəfə ötən il oktyabrın 31-də Soçidə bir araya gəliblər. O vaxt müzakirələrin yekunu olaraq birgə bəyannamə qəbul edilmişdi. Lakin 31 oktyabr üçtərəfli Soçi bəyannaməsi də faktiki 26 noyabr 2021 Soçi, 11 yanvar 2021-ci il Moskva və 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli analoji sənədlərinin taleyini yaşadı.

Yeni həmin sənədlərdəki bir çox bəndlər, ilk növbədə də Ermənistan və Rusiyaya aid öhdəliklər kağız üzərində qaldı. Əks halda və məntiqə həmin bəyannamələr Rusiyanın iştirakı ilə konkret sülh müqaviləsinin imzalanmasına gətirməli idi.

Bu, baş vermədi. Bəli oldu ki, Rusiya Azərbaycan və Ermənistan arasında ya dayanıqlı sülhə gətirəcək sülh sazişinin imzalanmasında maraqlı deyil, ya da belə bir anlaşmanı yalnız öz maraqları çərçivəsində mümkün sayır. Təsəffü deyil ki, rəsmi Moskva 44 günlük müharibədən sonra cəmi bir dəfə sülh müqaviləsi təşəbbüsü ilə çıxış edib, o da keçən ilin avqustunda.

O zaman Kremlin tərəflərə təklif elədiyi sülh anlaşması variantında artıq mövcud olmayan Dağlıq Qarabağın “statusu”nun gələcək nəsillərə saxlanması nəzərdə tutulurdu (bənd 15). Əlbəttə ki, hədəf Qarabağdakı Rusiya sülhməramlı qüvvələrə Bakıdan qeyri-müəyyən müddədə tələp legitimlik almaq idi. Təbii ki, İrəvan buna dərhal razılıq verdi, Bakı isə layihəni rədd elədi.

Ardınca Rusiya Azərbaycanın mövqeyini yumşaltmaq üçün “status” məsələsini müqavilədən çıxardaraq sənədə ayrıca protokol şəklində əlavə etməyi təklif etmiş, rəsmi Bakı bunu da qəbul etməmişdi. Sadə səbəbə: Azərbaycan üçün daha Dağlıq Qarabağ konfliktini mövcud deyil, o artıq tarixdir. Yeri gəlmişkən, İlham Əliyev son Soçi görüşü zamanı (31 oktyabr 2022) bunu Putinlə görüşdə ona net şəkildə bildirdi.

Ondan sonra Rusiya yeni sülh təşəbbüsü ilə çıxış etməyib. Ola bilsin buna həm də Ukraynadakı işğalçı mü-

Moskvadan Bakıya “15-ci maddə” təhlükəsi - bu gün Putin Paşinyana o “sözü” deyəcəkmi?

Azərbaycan və Ermənistan yeni sülh sənədi təqdim edilə bilər - gözlənti; Kreml “status” şərtini təzələyir; ən yaxşı təzə - unudulmuş köhnə - amma sülh üçün də bu keçərli mi?

haribə əngəl olub. Ancaq bəzi siyasi təhlilçilər istisna etməyirlər ki, Rusiya bu dəfə özünün əvvəlki (avqust 2022) sülh variantını bir qədər dəyişdirilmiş formada təzədən tərəflərə təklif edər, “B planı”nı işə sala bilər - həmin üzdənirə status məsələsini gələcəyə saxlamaq elementi ilə birgə.

Elə isə artıq danışıqları bəri başdan nəticəsiz hesab etmək olar. Çünki Bakının prinsipial mövqeyi məlum. Rusiya regionda “erməni kartı”nı daha uzunömürlü etmək üçün buna gedərsə, o halda Bakı qarşısında olan-qalan etimadını və barışdırıcı potensialını, sifətini və reputasiyasını geridönməz şəkildə itirə bilər.

Şübhə yox ki, bunu Kremldə də bilirlər. O zaman rəsmi Moskvanın rəsmi Moskvanın qərarı nə olacaq? Kreml qalib və haqlı Azərbaycanın beynəlxalq hüquqdan doğan tələblərini, nəhayət, ciddiye alacaq mı? Yoxsa 25 may görüşü də 31 oktyabr, 26 noyabr (2022) və 11 yanvar (2021) rutin görüşləri kimi tarixə düşəcək?

“Kreml Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin mayın 25-də Moskvada keçiriləcək görüşlərinin səmərəli olacağına ümid edir”.

Bunu Vladimir Putinin sözcüsü **Dmitri Peskov** dünən Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin mayın 25-də Moskvada keçirilməsi planlaşdırılan görüşü ərəfəsində deyib.

“Cümə axşamı həm Prezident İlham Əliyev, həm də baş nazir Nikol Paşinyan burada (Moskvada - red.) olacaqlar. Prezidentimizlə təmasların olacağına da ümid edirik. Hazırda bununla bağlı hazırlıq gedir və təbii ki, nəticələrin səmərəli olacağına ümid bəsləyirik. Nəticələrin nə qədər səmərəli olacağını isə zaman göstərəcək”, - deyərək vurğulayıb.

Xeyr, zaman göstərməyəcək. Rusiya rəhbərliyinin Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh anlaşmasının imzalanmasında maraqlı olmasının səmimiyyət dərəcəsi göstərəcək. Buna isə zaman gərək deyil. Heç Ukraynaya qarşı aparılan müharibə də əngəl sayılmaz. Yeter ki, Moskva beynəlxalq hüquqa və Bakının bu hüquqdan qaynaqlanan 5 məlum baza prinsipinə saygılı olsun. Hərçənd işğalçılıqla beynəlxalq hüquqa hörmət bir araya sığmaz.

Bütün hallarda, yəni Rusiya istəyə də, istəməyə də vasitəçilik məsələsində tələsməlidir. Əks təqdirdə, təşəbbüs tamamilən Qərbi - ABŞ və Avropa Birliyinə keçə bilər. Bunun baş verməməsi üçün isə Kreml tərəflərə daha ədalətli sülh variantı təklif etməyə səy etməlidir, nəinki tərsinə. Zəmin çoxdan hazır: Azərbaycanın 5 məlum prinsipi. Qalır, Putinin Nikol Paşinyana “get, Bakı ilə anlaş, imzala” deməsi. Deyəcəkmi? Əlbəttə ki, son söz Ermənistan rəhbərindədir.

Nikol Paşinyan isə rusiyalı tanınmış politoloq Yevgeni Mixaylova görə, Azərbaycanla sülh imzalamaqdan qorxur. “Onun təhlükəsizlik təminatlarına ehtiyacı var. Bakı bütün platformalarda qalib gəlir. Çünki güclü diplomatiyası var, Azərbaycan münafişinin həlli üçün öncə diplomatik yolu seçib. Sonda Paşinyan qərar verməli olacaq”, - deyərək ekspert vurğulayıb.

Hansı qərar? Bunu yəqin ki, həm də 25 may Moskva danışıqlarından sonra biləcəyik...

□ **Siyasət şöbəsi, “Yeni Məsvat”**

Mayın 25-də Moskvada Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan rəhbərlərinin üçtərəfli görüşü olacaq. Xatırladaq ki, Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Nikol Paşinyan mayın 14-də Belçikanın paytaxtı Brüssel şəhərində Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin vasitəçiliyi ilə görüşmüşdülər.

Üçtərəfli danışıqlardan sonra Şarl Mişel mətbuata açıqlamasında bildirmişdi ki, tərəflər Brüssel görüşlərini mümkün qədər tez-tez keçirmək barədə razılığa gəliblər. Cənab Mişelin sözlərinə görə, bu il tərəflər arasında daha 3 görüşün keçirilməsi gözlənilir. Belə ki, iyunun 1-də Məhdovanın paytaxtı Kişinyov şəhərində keçiriləcək 2-ci Avropa Siyasi Birliyi Zirvə Toplantısı çərçivəsində Fransa Prezidenti Emmanuel Makron və Almaniya Kansleri Olaf Şoltsun iştirakı ilə liderlər arasında növbəti danışıqların aparılması planlaşdırılır. İyul ayında isə Brüsseldə yenidən üçtərəfli görüşün keçirilməsi nəzərdə tutulur. Brüssel danışıqlarında Mişel, İlham Əliyev və Paşinyan iştirak edəcək. "Mən həmçinin liderləri oktyabrda Qranadada təşkil ediləcək 3-cü Avropa Siyasi Birliyi Zirvə Toplantısı çərçivəsində daha bir görüşə dəvət etmək niyyətindəyəm", - Ş.Mişel əlavə etmişdi.

Məhz bu anonsdan sonra Rusiya xarici işlər nazirləri səviyyəsində üçtərəfli görüşə ev sahibliyi etdi. Baxmayaraq ki, görüşdə irəliyə doğru hər hansı addım atılmadı. Brüssel görüşü tərəflərin ərazi bütövlüyü ilə bağlı qarşılıqlı anlaşma əldə edilməsi baxımından uğurlu olsa da, Moskvada bənzər mövqə açıqlanmadı. Lakin XİN başçılarının Vaşinqtonda 4 günlük görüşündən sonra narahatlığını gizlədə, ardınca Avropanın moderatorluğu ilə silsilə görüş planlarının açılmasını sinirə bilməyən Kreml Qafqazdakı tənzimlənmə prosesində təşəbbüsü əldən verəcəyindən ehtiyatlandığı üçün liderləri bir araya gətirməyə qərar verdi.

Ermənistan mətbuatı yazıb ki, mayın 24-25-də Moskvada Ali Avrasiya İqtisadi Şurasının iclası çərçivəsində II Avrasiya İqtisadi Forumu 2023 keçiriləcək. Aİİ ölkələrinin rəhbərlərinin iştirakı ilə keçiriləcək plenar iclasda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan da iştirak edəcək. Məlumatda o da bildirilir ki, mayın 25-də forum çərçivəsində Putin-Əliyev-Paşinyan üçtərəfli görüşü keçiriləcək.

Əlbəttə, əsas müzakirə Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesi ilə bağlıdır. XİN başçıları səviyyəsində ABŞ-da və ölkə liderləri səviyyəsində Brüsseldə sülhlə bağlı müzakirələrdə konkret bir nəticə olmasa da, tərəflər bu görüş-

Moskva görüşündən nə gözləyək - sənəd imzalanacaqmı...

Ekspertlər Rusiyanın moderatorluğu ilə keçiriləcək danışıqlardan nəticə gözləmir; şimal qonşu Qafqazdakı proseslərə nəzarəti əldən verəcəyindən ehtiyatlandığı üçün "növbətçi" görüşə ev sahibliyi edir

ləri irəliyə doğru daha bir addım kimi qiymətləndiriblər. Moskva görüşü öncəsi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mühüm açıqlama verib. O deyib ki, Azərbaycanın təqdim etdiyi 5 prinsip, xüsusilə dövlətlərin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin qarşılıqlı şəkildə tanınması əsasında ölkəmiz sülh müqaviləsinin imzalanmasını dəstəkləyir. Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 23-də ATƏT Parlament Assambleyasının sədri xanım Marqareta Sederfeldi qəbul edərkən bildirib. Dövlət başçısı bildirib ki, Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistanın eyni platformada bir araya gətirilməsi və inteqrasiya olunmuş Cənubi Qafqaz modelinin yaradılması təşəbbüsü məhz Azərbaycan tərəfindən irəli sürüldü. Görüşdə nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılması məsələləri də müzakirə olunub. Prezident İlham Əliyev diqqətə çatdırıb ki, 44 günlük Vətən müharibəsi başa çatandan sonra Ermənistanla münasibətlərin normallaşması və sülh müqaviləsinin imzalanması təşəbbüsü ilə məhz Azərbaycan çıxış edib. Dövlət başçısı bu xüsusda son dövrlərdə iki ölkənin xarici işlər nazirləri səviyyəsində sülh müqaviləsinin mətni üzrə Vaşinqtonda aparılmış müzakirələri, həmçinin Brüsseldə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin dəstəyi ilə özü-

nün Ermənistanın Baş naziri ilə keçirdiyi görüşlərini qeyd edib, qarşıdan gələn dövrlərdə də müxtəlif beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində görüşlərin olacağını bildirib.

Bu məqamda nəzərə çatdırmaq ki, sülhün baş tutmasında Rusiya çox mühüm bir tərəfdir. Bunun bir çox siyasi, obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Hətta Rusiya rəsmiləri defələrlə belə mesajlar veriblər ki, sülh prosesinin məhz Rusiyanın iştirakı ilə və 10 noyabr üçtərəfli bəyanat çərçivəsində baş tutmasında maraqlıdır, Qərbdə, Avropada sülhə nail olmaq onların prinsiplərinə uyğun deyil. Amma hər bir halda Qərb və Avropadakı görüşlər irəliyə doğru addım kimi qiymətləndirilibsə, 2023-cü ildə sülhün baş tutmasının vacibliyi vurğulanırsa, mayın 25-də Moskvada baş tutacaq görüşdə hansısa konkret nəticələrə nail olunacağına ümid bəsləmək olarmı? Bu məqamda Ermənistan növbəti dəfə pozuculuğa, təxribata əl atar bilirmi? Ekspertlər necə düşünür, mümkündürmü 25 mayda Moskvada hansısa bir razılaşma protokolu, ilkin sənəd imzalanırsın?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Moskvada baş tutacaq üçtərəfli görüşdən, xüsusilə sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı ciddi nəticə gözləmir: "Çünki Ermənistanla bərabər, Rusiya da sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlı deyil. Çünki sülh

müqaviləsi imzalanacağı halda, bölgəyə hərbi mövcudluqdan başqa heç nə təklif edə bilməyən Rusiyanın təsir imkanları kəskin şəkildə azalacaq. Hazırda Rusiyanın məqsədi gərginliyi müəyyən səviyyədə saxlamaqla bölgədə mövcudluğunu qorumaq və Qarabağdakı "sülhməramlı" adı ilə yerləşdirdiyi hərbi kontingentinə hüquqi status əldə etməkdir. Ermənistan tərəfindən səsləndirilən "Bakı-Xankəndi dialoqu beynəlxalq mexanizmlərin təminatında olmalıdır" açıqlamaları da Rusiyanın maraqlarına uyğundur. Bu halda Rusiya hərbi kontingenti üçün beynəlxalq mandat almağı düşünür. Separatçı-terrorçuların hərbi təlimləri də bu məqsədə xidmət edir".

O.Qasımov Moskvada görüşü ərəfəsində təxribatlar olacağını düşünür: "Çünki təxribatların təlimatını verən Rusiya olduğundan öz moderatorluğuna kölgə salmaq istəməz. Hansısa ilkin sənəd imzalanması da real görünür. Ənənəvi bəyanatların davamını görə bilirik. Yeni üçtərəfli bəyanatın şərtlərinə əməl olunması, kommunikasiyaların açılması, sərhədlərin delimitasiyası kimi bəyanatlar səslənə bilər. Ənənəvi olaraq Rusiya siyasi məsələni - sülh müqaviləsinə - arxa plana keçirib, texniki məsələləri önə çəkəcək".

Hər halda, Moskvada görüşü Paşinyanın Qarabağı Azərbaycan ərazisi olaraq tanımasından sonra baş tutacaq. Ermənistanın hökumət

başçısının son bəyanatları Kremlin mövqeyinə təsir edəcəkmi? **O.Qasımov:** "Paşinyanın bəyanatının Rusiyanın mövqeyinə ciddi təsir edəcəyini düşünmürəm. Bu bəyanatların bir qismi Rusiya ilə razılaşdırılaraq verilir. Paşinyan 44 günlük savaştan sonra Qarabağdakı ermənilərin məsələsini Rusiyanın öhdəsinə buraxmaq xətti seçib. Bu da Rusiyanın maraqlarına uyğundur. Çünki bu variant Rusiyanın bölgədə uzun müddətli qalma planlarının tərkib hissəsidir".

Politoloq Tural İsmayilov qeyd etdi ki, Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri arasında görüşlərin mütəmadi və davamlı olması iki ölkə arasındakı münasibətlərin yaxşılaşdırılması üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir: "Bu baxımdan, görüşlərin davamlı və müxtəlif platformalarda keçirilməsi Azərbaycanın maraqlarına zidd deyil. Bu kimi təşəbbüslər davam etdirilərsə və sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı işlərə start verilsə, Ermənistan minə və digər humanitar problemlərin və böhranların həlli üçün səmimi niyyət ortaya qoyarsa, sülh müqaviləsi istiqamətində vacib bir addım hesab edilə bilər".

T.İsmayilov bildirdi ki, son dövrlər Paşinyanın sülhlə bağlı verdiyi açıqlamalar daha çox Qərbə yönəlib: "O, Qərbə Ermənistanın guya sülhə hazır olması haqda gümrüntü verir və həmçinin problemin həll edilməməsində bir-

baş Moskvanı günahlandırır". **Ekspertin fikrincə, bütün bunlar Paşinyanın növbəti manevr cəhdlərindən biridir:** "Azərbaycan və Ermənistan arasında artıq real sülhdən başqa heç bir şans qalmayıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ermənistanla sülh üçün son şansı bu il müəyyənləşdirib. Artıq Ermənistan ağılı başına yığaraq, bu prosesdə mütləq və konkret addımlar atmalı olduğunun fərqinə varmalıdır". **Tural İsmayilov hesab edir ki, N.Paşinyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan etməsi heç də Rusiyaya xoş gəlməyib:** "Kreml bu məsələdən qırcıq olur. Rusiya hər vaxt prosesə sabotaj etmək istəyəcək. Artıq Ermənistan üçün şanslar tükənib. Ya tamamilə Rusiyanın birdəfəlik "kukla"sı olacaq, ya da dövlətçiliyini xilas edəcək".

Ekspert Ermənistan daxilində etirazların davamlı xarakter almasını təsadüfi hesab etmir: "Buna görə də Paşinyana qarşı artıq daxildən müəyyən etirazlara start verilib. Sərgilənən etirazlarda əsas məqsəd Ermənistanda ictimai siyasi mühitə xaos yaratmaqdır. Ötən həftə Nikol Paşinyanın oğlu Aşot Paşinyana qarşı baş verən hadisənin də bu fonda dəyərləndirilməli olduğunu düşünürəm. Paşinyan belə etirazlar qarşısında istefa verməyəcək. Çünki o, nə qədər uğursuz baş nazir olsa da, eyni zamanda Ermənistan cəmiyyəti ona alternativ olanların daha bəd-bəxt olduğunu düşünür. Məhz bu səbəbdən də Nikolun hakimiyyətdən gətməsi onlara sərf etmir". **Tural İsmayilov onu da qeyd etdi ki, Ermənistan-da hakimiyyətdə kimin olmasından asılı olmayaraq, bu ölkənin Azərbaycanla sülh prosesinə gəlməsi məcburidir:** "Çünki Azərbaycan qalib tərəf kimi Ermənistanla şərtləri diqtə edir. Bizim şərtlərimizdən kənara çıxmaq mümkün deyil. Rusiya bu məsələdə seyrçi qalmayıb, istənilən vasitə ilə Paşinyanı devirməyə çalışır. Rusiyanın anti-Paşinyan ritorikası günü bu gün də davam edir. Vaşinqtonun və Brüsselin Azərbaycan və Ermənistan arasındakı sülh prosesində iştirakı daha da fəallaşarsa, Rusiyanın təsir imkanları minimallaşa bilər".

Bir qayda olaraq keçirilən üçtərəfli danışıqlar ərəfəsində Ermənistanın təxribatlarını müşahidə etmişik. Sonuncu hadisə Brüssel görüşü ərəfəsində Basarkeçər istiqamətində yaşanıb, hər iki tərəf itki verib. Ermənistanda həm Rusiyanın, həm də Qərbin "bəşinci kolon"larının olduğunu və ciddi rəqabət mühitində fəaliyyət göstərdiklərini nəzərə alsaq, diqqətli olmaqda, ehtiyat tədbirlərini gücləndirməkdə fayda var...

□ **Elşad Paşasoy, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanda əmək mənasibətlərinin tənzimlənməsi, xüsusilə əməyin təhlükəsizliyinin təmin olunması sahəsində uzun müddətdir mövcud olan problemlər qalmaqdadır. Hər il ölkədə əməyin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına dair qanunvericiliyin tələblərinə əməl olunmaması üzündən yüzlərlə istehsalat qəzaları baş verir. Bir çox hallarda işəgötürənlərin sayı ilə bu qəzalara istehsalat qəzası kimi rəsmi qeydiyyatda salınır. Bunun əsas səbəbləri sırasında işçilərin çoxunun əmək müqaviləsi olmadan işlədilməsi, həmçinin işəgötürənlərin əməyin təhlükəsizliyi tələblərinə əməl olunması sahəsində səhlənkar davranışı mühüm yer tutur.

Müstəqil mənbələrin verdiyi məlumata əsasən, təhlükəli iş şəraiti olan bir sıra sahələrdə - tikinti, tikinti materiallarının istehsalı, infrastruktur obyektlərinin istismarı və sair, - istehsalat qəzalarının üçdə biri ancaq qeydə alınır. İşəgötürənlər istehsalat qəzaları halında üzleşəcəkləri araşdırma, məsuliyyətə cəlb olunma, cərimələnmə və sair cəzalardan yayınmaq üçün qəzada xəsarət alan işçilərə, yaxud həyatını itirənlərin yaxınlarına müəyyən məbləğ ödəməklə işin rəsmiləşməsinin qarşısını alırlar. Burada işəgötürənlərin məsuliyyətsizliyi ilə yanaşı, istehsalat qəzasına görə çoxsaylı dövlət qurumlarının bir sıra hallarda qanunsuz təzyiqləri də rol oynayır: ərazisində iş prosesi zamanı ölüm halı qeydə alınan müəssisənin sahibi bezi qurumların vəzifəli şəxslərinin qeyri-rəsmi ödəniş tələbləri ilə üzleşirlər. Bu tələblərlə üzleşmək istəməyən sahibkarlar işi elə qəzada xəsarət alan işçilərin özləri, yaxud həyatını itirənlərin yaxınları ilə yoluna qoymağa çalışırlar.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2019-cu ildə Azərbaycanda istehsalatda bədbəxt hadisələr zamanı əmək qabiliyyətini itirən və ölənlərin sayı 302 nəfər, 2020-ci ildə 250 nəfər, 2021-ci ildə 327 nəfər olub. Onlardan həyatını itirənlərin sayı müvafiq olaraq 63 nəfər, 48 nəfər və 51 nəfər təşkil edib. Ölkə üzrə əməyin mühafizəsinə çəkilən xərclər 2019-cu ildəki 62,1 milyon manatdan 2021-ci ildə 66,1 milyon manata yüksəlib.

Azərbaycan hökumətinin bu il Milli Məclisə təqdim etdiyi hesabatdan aydın olur ki, 2022-ci ildə istehsalatla bağlı 237 bədbəxt hadisənin təhqiqatı aparılıb, 12-si qrup halında olan bu hadisələr nəticəsində 34 nəfər vəfat edib, 247 nəfər isə müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti alıb. Sənəddə qeyd olunur ki, istehsalatda baş vermiş bədbəxt hadisələrin təhqiqatı nəticəsində 281 nəfər zərərçəkmiş şəxsə "İZ" (istehsalat zədəsi)

formalı aktın verilməsi təmin olunub. Aparılmış təhqiqatların nəticəsi olaraq işəgötürənlərə əməyin mühafizəsi tələblərinin təmin edilməsi ilə bağlı 1027 göstəriş verilib.

2022-ci il ərzində Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti tərəfindən işəgötürənlərə ƏMAS-da xəbərdarlıqların yerləşdirilməsi, SMS bildirişlərin, məktubların göndərilməsi, onlarla görüşlərin keçirilməsi kimi tədbirlər görüldü. Tədbirlər nəticəsində 324 işəgötürənə törədilmiş inzibati xətalara görə

də Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin mərkəzi laboratoriyasının əsasında xidmətin tabeliyində olmaqla "Əməyin Mühafizəsi Mərkəzi" publik hüquqi şəxsi yaradılacaq və bu barədə dövlət başçısına məlumat verəcək.

Mərkəz işəgötürənlərə əməyin mühafizəsi və iş yerlərinin attestasiyası sahələrində xidmətlər göstərəcək, eləcə də bu sahələrdə təlimlər keçirəcək. İşəgötürənlərə əmək hüquqları, əməyin mühafizəsi və əməyin təhlükəsizliyi sahə-

də Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin mərkəzi laboratoriyasının əsasında xidmətin tabeliyində olmaqla "Əməyin Mühafizəsi Mərkəzi" publik hüquqi şəxsi yaradılacaq və bu barədə dövlət başçısına məlumat verəcək.

Mərkəz işəgötürənlərə əməyin mühafizəsi və iş yerlərinin attestasiyası sahələrində xidmətlər göstərəcək, eləcə də bu sahələrdə təlimlər keçirəcək. İşəgötürənlərə əmək hüquqları, əməyin mühafizəsi və əməyin təhlükəsizliyi sahə-

də Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin mərkəzi laboratoriyasının əsasında xidmətin tabeliyində olmaqla "Əməyin Mühafizəsi Mərkəzi" publik hüquqi şəxsi yaradılacaq və bu barədə dövlət başçısına məlumat verəcək.

əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından sığorta edilməsi 2010-cu ildə qəbul və təsdiq edilən "İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir. Qanunun 3.1-ci maddəsinə əsasən, əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan aşağıdakı şəxslər sığorta olunmalıdır:

- *Əmək müqaviləsi və mülki-hüquqi xarakterli müqavilə bağlamaqla işçi iş*

gıdakı hallarla əlaqədar sığorta təminatı verilir:

- Ölüm;
- Əmək qabiliyyətinin daimi tam itirilməsi;
- Əmək qabiliyyətinin daimi qismən itirilməsi;
- Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti tam itirilməsi;
- Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti qismən itirilməsi.

Yeni yaradılan fond ölkədə əməyin mühafizəsi sahəsində hansı işləri görə bilər? Ümumiyyətlə, Azərbaycanda əmək qəzalarının sayının azalması üçün

və peşə xəstəliyi halları baş versin. Bu məqsədlə Əməyin Mühafizəsi Mərkəzinin yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etdi. Artıq Prezidentin müvafiq fərmanı da var. Bildiyim qədər, mərkəzin fəaliyyətini sığorta şirkətləri maliyyələşdirəcəklər - topladıqları icbari sığorta haqları hesabına. Mərkəz qəzaların qarşısını almaq üçün preventiv işlərlə məşğul olacaq, qəza riski yüksək olan iş yerlərində təlimlər təşkil edəcək, maarifləndirmə həyata keçirəcək,

“Əməyin Mühafizəsi Mərkəzi” hansı zərurətdən yarandı - yeni qurum hansı yeniliklərlə gəlir... Sahib Məmmədov: “Azərbaycanda əməyin mühafizəsi sahəsində ciddi problemlər var”

hansı addımları atılmalıdır?

Əmək Hüquqlarını Müdafiəsi Liqasının rəhbəri, əmək hüquqları sahəsində ekspert Sahib Məmmədovun “Yeni Məşavət”a dediyinə görə, 2011-ci ildən qüvvədə olan “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında” Qanuna əsasən hər bir işəgötürən öz işçilərini peşə xəstəlikləri və istehsalatda bədbəxt hadisələr hallarından sığortalamalılardı: “Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən iş yerləri 14 qrupa bölünüb, hər qrup üzrə sığorta faizi və əmsallar müəyyənəndirilib. Hazırda Azərbaycanda məşğul şəxslərin təxminən 20 faizi bu qanun əsasında istehsalatda bədbəxt hadisə və peşə xəstəliklərindən icbari sığorta olunur. Çünki ölkə üzrə cəmi 1,7 milyondan bir qədər artıq şəxs rəsmi əmək müqaviləsi əsasında işləyir. Qalan şəxslərlə əmək müqaviləsi bağlanmır. İşçilərin və işəgötürənlərin ödədiyi sığorta haqları sığorta şirkətlərində toplanır. Lakin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi belə hesab edir ki, sığorta haqqının toplanması ilə iş bitməməli, iş yerlərində istehsalat qəzalarının baş verməsinin qarşısını almağa yönəlmiş profilaktika tədbirləri də həyata keçirilməlidir. Yeni elə edilməlidir ki, istehsalatda daha az qəza

əməyin təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün zəruri olan addımları izah edəcək”.

Liqa rəhbəri deyir ki, Azərbaycanda əməyin təhlükəsizliyinin təmini sahəsində ciddi problemlər var: “Əvvəla, onu deyim ki, 2015-ci ildən Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin sahibkarlıq subyektlərində yoxlamalar aparmasına məhdudiyyət qoyulub. Amma artıq BMT-nin iqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar üzrə komitəsi Azərbaycandan belə yoxlamaların bərpasını tələb edir. Komitə bildirir ki, yoxlamaların aparılmaması işçilərin hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarır. Yoxlamaların olmaması nəticəsində təbii ki, işəgötürənlərin məsuliyyət hissi azalır: işçilər zəruri mühafizə vasitələri və texnikası ilə təmin olunmur, tibbi müayinədən keçirilmir və sair. Bu da ondan irəli gəlir ki, əməyin mühafizəsi avadanlıqları, texnikası və vasitələri baha başa gəlir. Belə xərclərdən yayınmaq üçün sahibkarlar, məsələn, yüksəkmərtəbəli binaların tikintisində qoruyucu kəmərlər alınır, işçilərin hündürlükdən yıxılması halında onları saxlayacaq qoruyucu tor çəkilmir, xüsusi geyimlə təminat yoxdur, yaxud təhlükəli maddələr düzgün saxlanmır, zərərli qazlarla işlənən yerlərdə zəruri mühafizə vasitələri tətbiq olunmur və sair. Yeni yaradılan mərkəz bu kimi halların baş verməsinin qarşısını almaq üçün tədbirlər görməlidir”.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Məşavət”

DƏMX-nin vəzifəli şəxsləri və məhkəmə orqanları tərəfindən vaxt və hüquqi şəxslər barəsində inzibati qərarlar qəbul edilərək 738 min manat məbləğində cərimə tətbiq edilib. 4,9 min işəgötürən tərəfindən işçilərin istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta olunması ilə bağlı müqavilələrin bağlanması təmin edilib.

Mayın 23-də Prezident İlham Əliyev “Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin fəaliyyəti ilə bağlı bəzi məsələlərin tənzimlənməsi və “Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 16 fevral tarixli 386 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə” fərman imzalayıb. Fərmanla iki ay müddətin-

sində məsləhət xidmətləri verilməsini, metodiki dəstəyi təmin edəcək.

Mərkəzin saxlanması xərcləri və fəaliyyəti Dövlət Əməyin Mühafizəsi Fondundan ayırmalar, fəaliyyətindən əldə edilən gəlir və qanunla qadağan olunmayan digər mənbələrdən maliyyələşdiriləcək.

ƏƏSMN-də hesab edilir ki, Prezident İlham Əliyevin yeni Fərmanı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin fəaliyyətini optimallaşdırılmasına, həmçinin əməyin mühafizəsi və iş yerlərinin attestasiyasının keçirilməsi sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsinə xidmət edir.

Məlumat üçün bildirik ki, Azərbaycanda işçilərin istehsalatda bədbəxt hadisələrdən icbari sığortalınması prosesi 2011-ci ildən başlayıb. İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə

cəlb edən fiziki və hüquqi şəxslər;

- *İstehsalat təcrübəsi (təlimi) keçən tələbə və şagirdlər;*

- *Müəssisələrdə işə cəlb edilən hərbi qulluqçular;*

- *Fərdi qaydada sahibkarlıq və əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər;*

- *Məcburi dövlət sosial sığortasına cəlb olunması nəzərdə tutulan seçkilərdə ödənişli vəzifələrdə işləyənlər (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatları istisna olmaqla);*

- *Təbii fəlakətlərin qarşısının alınmasına və nəticələrinin aradan qaldırılmasına, habelə hərbi və fəvqəladə vəziyyət rejimində işlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edilən şəxslər.*

Sığorta olunmuş şəxslərə sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən bədbəxt hadisə nəticəsində ortaya çıxan aşağıdakı hallarla əlaqədar sığorta təminatı verilir:

Baxmutun işğalından sonra Qərb və Avropa ölkələri Ukraynaya növbəti dəfə silah yardımı edəcəyinə dair açıqlamalar verdilər. Rusiya isə bütün sanksiyalara və xəbərdarlıqlara rəğmən daha da aqressivləşməkdədir. Belə təsəvvür yaranır ki, müharibə nəinki bitməyə doğru gedir, əksinə, daha dəhşətli bir mərhələyə qədəm qoyur. Artıq müharibə Ukrayna sərhədlərini də aşmağa bilər...

"Qərb Ukraynadakı münaqişəyə getdikcə daha çox cəlb olunur".

Bunu Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov deyib: "Kiyevə yeni silahların, o cümlədən qırıcı təyyarələrin çatdırılması cəbhədəki vəziyyəti kökündən dəyişməyə qadir deyil. Kollektiv Qərb ölkələri Ukraynadakı münaqişəyə getdikcə daha çox cəlb olunur. Putin mayın 23-də Moskvada Serb Respublikası Prezidenti ilə görüşəcək. Kreml Rusiya Federasiyasında casusluq ittihamı ilə həbs edilən ABŞ-ın "The Wall Street Journal" nəşrinin müxbiri Evan Qerşkoviçə konsulluq girişinin təmin edilməsi məsələsi ilə məşğul olmur".

Rusiya Təhlükəsizlik Şurası sədrinin müavini Dmitri Medvedyev isə Qərbi növbəti dəfə nüvə silahına əl atmaqla hədələyib: "Kiyevə nə qədər çox dağıdıcı silahlar verilərsə, nüvə apokalipsisi ssenarisi ehtimalı bir o qədər çox olar". O, Belqorod vilayətinə diversiya hücumundan danışdı. O, Belqoroda hücumu təşkil edənləri əclaf və təxribatçı adlandırır.

"Belqorod vilayətində təxribat törədənləri əsir götürmək yox, onları siçovullar kimi məhv etmək lazımdır", - deyərək Medvedyev son dərəcə aqressiya ilə danışdı.

O qeyd edib ki, Belqorod vilayətində təxribatçıların sızmasına görə məsuliyyət Kiyev rejiminin, eləcə də onun ABŞ və Al-deki sponsorlarının üzərinə düşür. Medvedyev söyləyib ki, Kiyev rejiminin hərbi cəhətdən gücləndirilməsinə yönəlmiş hərəkətlər hərbi münaqişənin uzanmasına gətirib çıxarır. Bu arada Moldovadan maraqlı açıqlamalar səslənməyə başlayıb. Moldova Prezidenti Maya Sandu deyib ki, ölkəsinin hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin qərarına əsasən, Putin Moldovaya səfər edəcəyi təqdirdə, onu həbs edəcəklər.

"Biz təhlükəsizliyimizi gücləndirmək üçün konkret tədbirlər görmüşük, bu il müdafiə xərclərinin büdcəsi iki dəfə artırılıb".

Bunu isə APA-ya müsahibəsində **Moldova Respublikasının Azərbaycanlı səfiri Aleksandr Esaulenko** deyib. "Avropalı tərəfdaşlarımıza hava hücumundan müdafiə sistemi üçün müraciət etmişik. Hazırda Avropa İttifa-

Rusiya Qərbi yenə nüvə silahı ilə hədələdi - Moldovanın da başı üzərində qara buludlar doluşur...

Fikrət Yusifov: "Rusiya Qərbin planlarına uyğun bir şəkildə yenidən təşkil olunacaq"
Akif Nağı: "Amerika Kremlin səhvlərindən istifadə etməklə zərbələrini davam etdirir"

qı Moldovada Milli Ordunun modernləşdirilməsinə 40 milyon avro ayırıb. ABŞ, Almaniya, Rumıniya, Böyük Britaniya və digər avropalı tərəfdaşları da qarşılıqlı əsaslarla Moldovaya silahlı qüvvələrini gücləndirməyə kömək edirlər. Buna misal olaraq, bu yaxınlarda Almaniyanın təqdim etdiyi "Piranha" zirehli maşınlarından ibarət partiyayı göstərmək olar", - diplomat qeyd edib.

Səfir Rusiya raketlərinin bir neçə dəfə Moldovanın hava məkanını pozduğunu xatırladı. Açıqlamalardan belə nəticə hasil olur ki, qarşıdakı həftələrdə, bəlkə də günlərdə müharibə daha da qəddarlaşa və Ukrayna sərhədlərini aşaraq, Moldovaya qədər gedib çıxa bilər. Nəzərə çatdırmaq ki, Dnestryanı separatçı bölgədə Rusiyanın aranı qarışdırmaq imkanları da genişdir... Yaranmış mənzərə hansı qənaəti yaradır? Nə baş verəcək?

Səfir maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov Rusiyanın müdaxilə edəcəyi bəzi NATO ölkələrinin adlarını çəkdi: "Rusiyanın özünü getdikcə daha aqressiv aparması təbii haldır. Bu işğalçı müharibəni başlayanda Rusiyada aşağıda yuxarıya heç kimin ağlına gəlmirdi ki, bir il üç ay ərzində 200 mindən çox canlı itki və bundan ən azı 3 dəfə çox yaralı (onların 90%-i əlil olur) verəcəklər. Onlar bu müharibəni başlayanda onu 3 günə bitirəcəklərinə əmin idilər. Qərbin Ukraynanın yanında bu qədər ciddi və ısrarlı dayana-

cağını ağıllarına belə gətirmirdilər. Krımı və Ukraynanın Qərbi illər öncə işğal edərkən Qərbdən ciddi təkpi almamışdılar. Bu dəfə də bunun belə olacağına əmin idilər. Lakin göründüyü kimi, vəziyyət tamamilə başqa bir halda gəlib çatdı. İşğalçı müharibənin başlanğıcında Putini dəstəkləyən yaxın ətrafındakı adamlar belə nə olacaq sualının cavabını bilmədiklərindən səksəkə içindədirlər. Nə olacaq sualının cavabı isə artıq çoxdan aydındır. Elə buna görə də bu gün Rusiya hakimiyyətinin yüksək dairələrində müxtəlif qruplaşmalar dünyanın gözləri qarşısında bir-birinə qarşı açıq mübarizəyə keçiblər. Bu da təsadüfi deyil. Hakimiyyətdəki qruplaşmalar arasındakı mübarizə getdikcə şiddətlənəcək və böyük bir partlayışla yekunlaşacaq. Bu da aksiomdur. Bundan sonrakı Rusiya Qərbin planlarına uyğun bir şəkildə yenidən təşkil olunacaq. Bunu bu gün Rusiyada demək olar ki, hər kəs çox yaxşı başa düşür. Hər kəs yaxşı başa düşür ki, Qərb 10 milyardlarla dollar pulu havayı yere heç vaxt xərcləməz. Qərb bu gün paralel olaraq Rusiyanın hər hansı bir yanlış addımını gözləyir. Bu yanlış hərəkət aqoniyə vəziyyətində olan rus hökumətinin NATO üzvü olan ölkələrdən (bu, Finlandiya, Polşa və ya Baltikyanı ölkələrdən biri ola bilər) hər hansı birinə, hər hansı bir formada hərbi müdaxilə etməsi olacaqdır. Rusiya bunu edərsə, bu, NATO-nun Rusiya-Ukrayna müharibəsinə

qatılması və bununla da müharibənin taleyinin ən qısa zamanda həll edilməsi demək olacaqdır. Rusiyanın Moldovaya hərbi müdaxiləsi də özü üçün yeni bir cəbhənin açılması deməkdir. Ukrayna cəbhəsində boğulan Rusiyanın başladığı işğalçı müharibəni dayandırmaq yollarını axtara-axtara baş sındırdığı bir dövrdə özü üçün yeni bir cəbhə açacağı az inandırıcı görünür. Rusiya rəsmilərinin hədə-qorxu dolu bəyanatları isə sadəcə, blefdir".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı Amerikanın Rusiyanın səhvlərindən istifadə edərək zərbələrini davam etdiyini qeyd etdi: "Məsələyə geniş müstəvidən yanaşmalı, nə baş verdiyini anlamağa çalışmalı, fikrimizi ayrı-ayrı hadisələrlə əsas məsələdən yayındırmalıyıq. Əsas məsələ dünyada yeni düzənin, yeni münasibətlər sisteminin formalaşması prosesindən ibarətdir. Yerdə qalan məsələlər, o cümlədən Ukrayna müharibəsi, Moldovanın endişələri, Ermənistanın regionda hərəkətləri detallardır. Sovet imperiyasının süqutundan sonra ABŞ-ın hegemonluğu ilə birtütblü dünya yarandı. ABŞ bu vəziyyəti qoruyub saxlamağa, əbədi realığa çevirməyə çalışır. Bunun nəticəsi olaraq, bütün dünyanı özünə qarşı çevirdi. Əks proses başladı. Çin, Almaniya, Türkiyə, Rusiya çoxqütblü dünya hədəfi ilə fəaliyyət göstərirlər. ABŞ ilk olaraq, Rusiyanı sıradan çıxarmağa çalışır. Bunu birbaşa müharibə

bədə iştirakı ilə deyil, şərti olaraq adlandırdığımız "vasitəli müharibə" ilə həyata keçirməyə çalışır. Rusiya da əvvəl "vasitəli müharibə" yolunu tutdu, Donbası, Donetsk qabağa verdi, amma onlar bacarmadıqlarına görə özü birbaşa müharibəyə girməli oldu. Bu, Rusiyanın ilk böyük uğursuzluğu oldu. Amerika

Kremlin səhvlərindən istifadə etməklə zərbələrini davam etdirir. Belqoroda desant qüvvələrinin çıxarılması, "F-16" qırıcılarının işə salınması, Moldovanın tərpənilməsi bu planın tərkib hissəsidir. ABŞ vəziyyəti gərginləşdirməklə Rusiyanı daha çox səhvlərə yönəldir. Bu istiqamətdə vəziyyət davam edərsə, Rusiya nüvə silahına da əl atmağa bilər. Bu da Rusiyanın sonu demək olacaqdır. ABŞ Rusiyanı bu yolla bitirmək istəyirsə, səhv edir. Bu hamı üçün fəlakət olacaqdır. Rusiyanı bitirməyin optimal yolu "Qorbaçov variantı" ola bilər. Birinci Dünya müharibəsində Rusiyanı hərbi yolla devirmək cəhdi Lenin-Stalin "fenomeni" ilə nəticələndi, İkinci Dünya müharibəsi "sosializm düşərgəsi" deyilən fəlakətə ortaya çıxardı. Artıq müəyyən əlamətləri ilə getməkdə olan üçüncü dünya müharibəsinin Rusiyanın xarabalıqlarından nəyi yetişdirib ortaya çıxaracağını demək çətinidir. Bir daha deməliyə ki, Rusiyanı zərərsizləşdirməyin ən yaxşı yolu onun daxilində dəyişikliyə nail olmaqdır".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Putin Qərbi enerji və ərzaq böhranını təhrik etməkdə ittiham edib

"**Hazırkı beynəlxalq vəziyyət qeyri-sabitliyin artması ilə xarakterizə olunur. Müxtəlif regionlarda köhnə münaqişələr genişlənir və yeni gərginlik ocaqları yaranır, münaqişələrin mənfi yükü yığılır, bir çox ölkələrin xalqları kənardan təşkil edilən çevrilişlərin dramatik nəticələrini yaşayır.**"

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin təhlükəsizlik məsələləri üzrə 11-ci beynəlxalq görüşün iştirakçılarına ünvanladığı müraciətində bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu vəziyyət ayrı-ayrı dövlətlərin və birliklərin digər dövlətlərin suverenliyinə, milli maraqlarına, adət-ənənələrinə tamamilə məhəl qoymadan, öz hökumranlığını qorumaq, saxlamaq, öz qaydalarını tətbiq etmək istəyi ilə bilavasitə bağlıdır: "Bütün bunlar hərbi potensialın artırılması, digər ölkələrin daxili işlərinə müdaxilə, eləcə də bir sıra Qərb dövlətlərinin təhrik etdiyi enerji və ərzaq böhranlarından birtərəfli üstünlüklər əldə etmək cəhdləri ilə müşayiət olunur.

Rusiya əmindir ki, belə dağıdıcı kursa, şantaj və qeyri-qanuni sanksiyalar siyasətinə real alternativ var. Bu, dünyada sabitliyin möhkəmləndirilməsi, vahid bölünməz təhlükəsizlik sisteminin ardıcıl qurulması, iqtisadi, texnoloji və sosial inkişafın təmin edilməsi istiqamətində irimiqyaslı vəzifələrdir. Burada ilk növbədə, bütün ölkələrin səylərini qarşılıqlı hörmət, tərəfdaşlıq və etimad prinsipləri əsasında birgə səylə əlaqələndirmək lazımdır. Məhz bu yanaşmalar Rusiyanın yenilənmiş Xarici Siyasət Konsepsiyasında öz əksini tapıb", - deyərək Rusiya Prezidenti vurğulayıb.

Azərbaycanda problemli kreditlərin həcmi 600 milyon manata çatıb. 2023-cü ilin may ayının 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin həcmi 591.8 milyon manat təşkil edib. APA Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verir ki, bu göstəricinin həcmi aprel ayının 1-i ilə müqayisədə 0,2 % artıb, 2022-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 12,3% azalıb. Qeyd edək ki, problemli kreditlərin 73,8%-i və 436,6 milyon manatı milli valyutada, 26,2%-i və ya 155,2 milyon manatı isə xarici valyutada olub.

Xatırladaq ki, cəmi kredit portfelində (BOKT-lər və kredit ittifaqları daxil olmaqla) vaxtı keçmiş kreditlərin payı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nəzərən 0,9% bəndi azalaraq 2,8% təşkil edib.

Nəzərə çatdıraq ki, Azərbaycanda bir neçə il öncə baş verən devalvasiyalar zamanı böyük həcmdə problemli kreditlər yaranmışdı. Vətəndaşlar bu məsələdə ciddi çətinliklər yaşadığı üçün dövlət nəhayət bu yükü öz üzərinə götürmüşdü, xeyli problemli kredit bağlanmışdı.

Bu zaman bəyan edilmişdi ki, banklar növbəti illərdə kredit siyasətinə yenidən baxmalıdır. Lakin görünən budur ki, banklar ənənəvi qaydalarla çalışır, kredit faizləri yüksəkdir və bəzi bankların tamahkarlığı, kortəbii yanaşmaları nəticəsində problemli kreditlər yenidən artmaqda davam edir. Belə banklar arxayındır ki, dövlət növbəti dəfə də bu yükü öz üzərinə çəkəcək? Bu məsələdə önleyici hansı tədbirlər görmək mümkündür? Banklar problemli kreditlərin faiz nisbətini, borcunu özü qarşılamaya bilərmə? Dünya təcrübəsi necədir?

Bank məsələləri üzrə ekspert Əkrəm Həsənov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, əslində baş verən bu artım elə də böyük artım deyil: "Pandemiyadan sonra kredit portfelini artır, buna görə istər-istəməz problemlər də yaşanır. Ümumən, problemli kreditlər yalnız Azərbaycana xas olan cəhətdir. İstənilən ölkənin bank sisteminə problemli kreditlər var. Bu heç də bankların öz günahı deyil. Burada istər-istəməz obyektiv səbəblər də var. Qiymət artımı, insanların yoxsullaşması və sairə. Biznes kreditlərinə gəldikdə, bizneslərin bağlanması, müflis olması, gəlirlərin düşməsi kimi hallar var. Bu, hazırda bütün dünyada baş

Problemli kreditlər yenə artır - bankların tamahı dövlətə növbəti dəfə yük ola bilər

Əkrəm Həsənov: "Mərkəzi Bank Palatanın qəbul etdiyi qərarların icra olunmasına nəzarət etmir"
Pərviz Heydərov: "Bank sektoru hökumətin qarşıya qoyduğu qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək və bu sahədən ixracı artırmaq tələblərinə cavab verməli olduğu halda, əksinə fəaliyyət göstərir"

verir. Xaricdə də banklar bağlanılır. Hətta ABŞ-ın özündə də. Amma böyük bankların sahibləri müəyyən vəzifələr qoyur və onların da mükafatları banka gətirdikləri gəlirə bağlıdır. Bankın da gəliri kreditlərdən, kredit üzrə gələn faizdən gəlir. Buna görə həmin bankların menecerləri çalışır ki, mümkün qədər çox kredit versinlər. İnsanları cəlb edirlər ki, gəlir, sizə kredit verək. Çünki onlar nə qədər gəlir götürsə, son nəticədə onların da mükafatı ona bağlıdır. Əslində 2015-ci ildə devalvasiya da bu səbəbdən baş vermişdi. Mümkün qədər çox kredit verək, qazanaq, amma axırını da biz gördük. Bu səbəblər var. Təəssüf ki, Mərkəzi Bank bu məsələyə ciddi nəzarət etmir. Hətta mən deyirdim ki, Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası bu məsələyə daha ciddi nəzarət edirdi. Məhz buna görə də devalvasiyadan sonra da problemli kreditlər azalmışdı. Mən xatırlayıram, 2016-cı ildə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası yarananda qaydalar müəyyən etmişdi ki, kreditlər hansı meyarlarla verilə bilər, bir nəfərin gəliri nə qədər olmalıdır və sairə. O qaydalara bu gün banklar riayət etmir. Mərkəzi Bank da buna göz yumur. Ona görə bu sahədə müəyyən işlər görülməlidir. Müəyyən işlər dedikdə Mərkəzi Bank Maliyyə Bazarlarına Nə-

zarət Palatasının qərarlarını rəhbər tutsa, yəni banklar hansı halda kredit verə bilər, hansı halda yox, bunu nəzərdə tutaram. Tutaq ki, krediti götürən vətəndaş, ya sahibkar gəliri nə qədər olmalıdır, maliyyə göstəriciləri necə olmalıdır ki, bank ona kredit versin. Mərkəzi Bank bu qaydalarla riayət olunmasını ciddi nəzarətə götürməlidir. Bu halda da banklar kimə gəlir kredit verməyəcək. Amma bu gün belə deyil. Mərkəzi Bank əvvəlki kimi bu məsələlərə göz yumur. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası 2016-cı ildən 2019-cu ilə qədər buna ciddi nəzarət edirdi. Banklar ödəniş qabiliyyəti şübhəli olan şəxslərə kredit vermirdilər. Buna görə də problemli kreditlər artmırdı. İndi isə belə deyil. Mərkəzi Bank Palatanın qəbul etdiyi qərarların icra olunmasına nəzarət etmir".

İqtisadçı Pərviz Heydərov da "Yeni Müsavat"a dedi ki, problemli kreditlərin həcmi faciəli həddə deyil: "Siz qeyd etdiyiniz vaxtda 2 milyarda yaxın idi. Hansı ki, Prezidentin təşəbbüsü ilə müdaxilə edildi və məsələ həllini tapdı. Bütövlükdə, bank sektoru "süni tənəffüs aparatı"ndan qurtuldu. Problemli kreditlərin yenidən artmağa başlaması sözsüz ki, yaxşı hal deyil. Bu, ölkədə bank sektorunun köhnə qaydada çalışdığına göstəricisidir. Yeni köh-

nə problemlərdən dərs çıxarılmağa yenidən eyni fəaliyyət həyata keçirilir və göstərilir. İstehlak kreditləri əvvəlcə, bankların əsas gəlir mənbəyi sayılır. Problemli kreditlər məgər o zaman birdən-birə yaranmışdı? Xeyr. Niyə yaranmışdısa, səbəb bəllidir. Banklar qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək və ixracı artırmaq üçün real sektoru maliyyələşdirmək əvəzinə istehlak krediti paylayırdılar. İstehlak və biznesi deyil, istehlak kreditləşdirildilər. Bu isə idxalı stimullaşdırırdı. Ona görə də xarici iqtisadi şərait pisləşən kimi ölkə iqtisadiyyatında ilk olaraq bank sektoru axsamağa başladı ki, devalvasiya baş verdi, nəticədə də banklara ödənilməli olan borclar durduğu yerdə kəllə-çarxa yüksəldi. Beləliklə də banklar təcili olaraq "süni nəfəs aparatına" qoşuldu.

Yenə hazırda problemli kreditlərin həcmi o dövrdəki səviyyədə deyil. Lakin digər məqamlar baxımından, vəziyyət fərqlidirmi? Xeyr. Çünki hər şeyi real sektorun tələbi və bazar müəyyən etməli olduğu halda bizdə belə deyil. İqtisadiyyatın real sektoru maliyyələşdirilməli, kreditləşdirmə məhz buna uyğun həyata keçirilməlidir. Bank sektoru ölkədə hökumətin qarşıya qoyduğu qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək və bu sahədən ixracı artırmaq tələblə-

rinə cavab verməli olduğu halda, əksinə fəaliyyət göstərir. Bunun üçünsə istehlak deyil, biznes və istehsal kreditləşdirilməlidir. Real vəziyyət isə bundan ibarətdir ki, ölkədə fəaliyyət göstərən bankların maliyyə vəziyyətləri yaxşı olsa da kredit faizləri yüksəkdir, əmanətlər üzrə

təklif olunan gəlirlilik səviyyəsi əvvəlcədən cəlbəedici deyil, borc vəsaitlərinin verilməsi riskli sayılmaqla yanaşı, bütövlükdə bank sektoru iqtisadiyyatın normal inkişafı və artımı sarıdan müvafiq tələblər üçün çalışmır".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

İrandan qayıqlarla Azərbaycana külli miqdarda narkotik gətirən dəstə üzvləri yaxalandı

Xəzər dənizinin İran sahillərindən qayıqlarla ölkəyə narkotikləri qaçaqmalçılıq yolu ilə gətirən mütəşəkkil dəstənin üzvləri saxlanılıb.

DİN-dən APA-ya verilən məlumata görə, Xəzər dənizinin İran sahillərindən qayıqlarla ölkəyə narkotik vasitələri qaçaqmalçılıq yolu ilə gətirən mütəşəkkil dəstənin əsas üzvlərinin saxlanması istiqamətində Daxili İşlər Nazirliyi Baş Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən xüsusi əməliyyat-axtarış tədbiri həyata keçirilib. Belə ki, Baş İdarənin əməkdaşlarının Sumqayıt şəhərinin Yaşma bağları adlanan ərazisində keçirdiyi tədbir nəticəsində əvvəllər məhkum olunmuş şəxslər - Elşad Əliyev və Zakir Nağıyev narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil etdikləri üçün saxlanılıblar. Onların üzərindən və Zakir Nağıyevin idarə etdiyi avtomobildən ümumilikdə 187 kiloqram, o cümlədən 113 kiloqram tərkibi psixotrop maddələr əlavə edilərək zənginləşdirilən marixuana, 37 kiloqram heroin, 36 kiloqram metamfetamin, 1 kiloqram tirək və 5 min ədəd "Metadon M40" həbi aşkar edilərək götürülüb.

Araşdırmalar zamanı Elşad Əliyev və Zakir Nağıyevin vaxtaşırı olaraq "Rəsul", "Rza" və şəxsiyyətləri araşdırılan digər İran vətəndaşları ilə əlbir olaraq narkotikləri dəniz yolu ilə ölkə ərazisinə gətirdikləri məlum olub. Saxlanılan şəxslər həmin narkotikləri əldə edəndən sonra Bakı şəhərində ayrı-ayrı şəxslərə ötürərək satışını təşkil etməli imişlər. Elşad Əliyev və Zakir Nağıyev ifadələrində dəfələrlə İrandan xüsusi katerlərlə dəniz vasitəsilə qaçaqmalçılıq yolu ilə Xəzər rayonu Zirə qəsəbəsində hər kəsin "qartalın burnu" kimi tanıdığı yere göndərilən narkotikləri xüsusi texniki vasitələrdən istifadə etməklə əldə etdiklərini və satışını həyata keçirdiklərini bildiriblər.

Qeyd edilib ki, Elşad Əliyev və Zakir Nağıyev ətrafda şübhə oyatmamaq üçün ilk baxışdan hər kəsə balıqçı görünüsü yaradıblar. Araşdırmalarla onların dəniz yolu ilə gətirilən narkotiklərin ölkə ərazisində qanunsuz dövriyyəsinə təşkil edən əsas şəxslərdən olmaları müəyyən edilib.

Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb, hər 2 şəxs barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Dəniz yolu ilə ölkə ərazisinə narkotik vasitələr gətirməyə çalışan narkosəbəkənin daxilində və xaricdəki digər üzvlərinin saxlanılmaları istiqamətində əməliyyatlar davam etdirilir.

Vaxtaşırı orta məktəblərdə, peşə məktəblərində, liseylərdə, universitetlərdə zəhərlənmə baş verir. Adətən belə zəhərlənmələr buffetlərdə verilən qidalarından meydana çıxır.

vəsait lazımdır. Ancaq ali təhsil müəssisələri, özəl orta məktəb və bəzi dövlət orta məktəbləri öz vəsaitləri hesabına mühafizəni təşkil edə bilərlər və edirlər.

Qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq deyim ki, orta

min olunması ilə bağlı öz təkliflərini də irəli sürüb:

"Təklif edirəm ki, məktəblərin yaxınlığında mobil patrul dəstələri fəaliyyət göstərsin. Bir neçə yaxın məktəbə o polis dəstələri nəzarət etsin. Amma mən hesab edirəm

yada düşür. Məsələ məktəblərə polislərin cəlb olunmasında deyil, məktəblərin öz daxili intizam qaydalarını yüksəltmək lazımdır. Bu zaman məktəblərin təhlükəsizliyi təmin olunacaq".

Təhsil eksperti Elşən

Məktəblərdə təhlükəsizlik məsələsi yenə

gündəmdə - Şekidəki zəhərlənmə olayı göstərdi ki....

Ekspert: "Məktəblərdə təhlükəsizlik məsələləri qənaətbəxş deyil, məktəb intizamı qaydaları yerinə yetirilmir, ona görə də..."

Şekidə isə daha məsuliyyətsiz bir davranış nəticəsində 27 nəfər - 24 şagird, 3 müəllim kütləvi şəkildə toksik zəhərlənib.

Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Şəki regional qrupundan bildirilib ki, hadisə rayonun Qudula kənd orta məktəbində baş verib. Bildirilib ki, 24 şagird və 3 müəllimin zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya müraciət etməsi barədə Şəki Şəhər Rayon Polis Şöbəsinə məlumat daxil olub.

Faktla bağlı araşdırmalara başlanılıb.

İlkin araşdırmalara görə, zəhərlənməyə məktəbdə mayın 19-da aparılmış dezinfeksiya işi səbəb olub. Mayın 23-də hava temperaturunun yüksək olmasının məktəbin inzibati binasının zirzəmi qatına səpilmiş dezinfeksiya maddələrinin buxarlanaraq zəhərlənməni yaratdığı ehtimal edilir.

Məktəblərdə elementar təhlükəsizlik qaydalarına niyə riayət edilməməsi adi bir hala çevrilib. Bəs niyə elementar səhlənkarlığın böyük faciələrə yol açma biləcəyinin fərqi varılır? Məsuliyyət kimindir? Ümumiyyətlə, məktəblərdə təhlükəsizlik işindəki boşluqlar necə aradan qaldırılmalıdır?

Mövzu ilə bağlı **təhsil eksperti Kamran Əsədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspert qeyd edib ki, tədris ilinin başlanmasına az qalmış təhsil müəssisələrinin mühafizəsi istiqamətində hər il Təhsil Nazirliyi ilə Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Mühafizə İdarəsi birgə iş aparır. Lakin bununla belə, bütün məktəblərin mühafizəsi mümkün deyil: "Bu gün 4500-dən çox orta məktəb, 1600-dən çox məktəbə-qədər təhsil müəssisəsi, 50-dən çox universitet və o sayda orta ixtisas təhsili müəssisəsi, 100-ə qədər peşə təhsili müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Onların hamısının hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən mühafizəsini təmin etmək realıqdan uzaqdır. Buna böyük

məktəblərin mühafizəsi ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin büdcəsində vəsait nəzərdə tutulmayıb. Eyni zamanda qeyd edim ki, bir çox ümumi təhsil məktəblərində mühafizə üçün valideynlərin köməkliliyi əməkdaşlığı təcrübəsi mövcuddur və valideyn komitələrinin bu işə cəlb olunması ilə məktəblər mühafizə olunur".

Ekspertin sözlərinə görə, nə 2009-cu ildə qəbul edilmiş "Təhsil haqqında" Qanunda, nə də "Ümumi təhsil məktəbinin Nümunəvi Nizamnaməsi"ndə məktəblərin mühafizəsi ilə bağlı hər hansı bir məsələ göstərilməyib: "Məktəblər dövlət müəssisəsi olduğu üçün mühafizəyə görə əlavə vəsait ayrılır. Məktəblərimizin mühafizəsi yüksək səviyyədə deyil. Buna görə də məktəblərdə mühafizə işini görən şəxslərə xüsusi təlimlər keçirilməlidir.

Bu gün məktəbləri təqəüdüçü nənə və babalar mühafizə edir. Onlar yalnız şagirdlərin dərslərini gözləməsinə və valideynlərin məktəbə daxil olmasına mane olur. Amma baş verəcək hansısa hadisədən onlar mühafizə etmək gücündə deyillər".

Kamran Əsədov məktəblərdə təhlükəsizliyin tə-

rəm ki, yaxşı olardı ki, məktəblərdə müəllimlərin növbətçiliyi təşkil olunsun. Növbətçi müəllimlər məktəblərdə nizam-intizama nəzarət etməlidir. Hər gün hər mərtəbədə bir müəllim növbətçi olmalıdır. Ən əsas məktəbin qapısında da etibarlı, işinə məsuliyyətlə yanaşan nəzarətçilər dayanmalı, məktəbə kimin gəlib-gətdiyinə nəzarət etməlidir. Şübhəli görünən və tanış olmayan insanlar sorğu-sual edilməlidir. Kim gəlirdi, məktəbə buraxmaq olmaz. Buna qanunvericilik də icazə vermir. Məlum olduğu kimi, çox vaxt məktəblilərlə bağlı bədbəxt hadisələr məktəbdə deyil, məktəbdən kənar yerlərdə baş verir. Odu ki, nəzarətçilər şagirdlər dərslərdən çıxıb qaçmasınlar deyər ciddi nəzarət etməlidirlər. Uşaq bir neçə gündür dərslə gəlmirsə, evinə zəng edib maraqlanmalıdırlar. Bəlkə heç evdə də deyil, evdəkiləri "məktəbə gedirəm" adı ilə aldadıb dərslərini səbəbsiz yerə buraxır.

Beləliklə, təəssüf ki, bu gün məktəblərdə təhlükəsizlik məsələləri qənaətbəxş deyil, məktəb intizamı qaydaları yerinə yetirilmir. Ona görə də bu məsələni qabartmaq lazımdır. Məktəblərdə mühafizə deyən kimi, o saat polis

Qafarov isə bildirdi ki, konkret olaraq Şəki məktəbində baş vermiş zəhərlənmə hadisəsində məktəb məsul deyil: "Şəki məktəbində baş vermiş hadisə məktəb təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələ deyil. Qeyd edirəm ki, ümumi təhsil məktəblərinin mühafizə işinin təşkili ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin 19 iyun 2020-ci il 209 sayılı Qərarı var. Şekidə baş vermiş hadisə sanitariya-gigiyenik normaların gözlənilməməsi, bu işə nəzarət edəcək Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin mütəxəssislərinin sərişsizliyinin nəticəsidir. Yəni, burada birbaşa təhsillə bağlı hal kimi qəbul etmək olmaz.

Məlum olduğu kimi, məktəbdə dezinfeksiya işi aparılıb. Təbii ki, dezinfeksiya işi aparılan məktəb deyil, bunu aparılan orqan Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzidir. Tədris prosesi gedə-gedə orada dezinfeksiya işi aparılıb, sanitariya gigiyena qaydaları kobud şəkildə pozulub, nəticədə müəllim və şagirdlər zəhərlənib".

Məsələ ilə bağlı Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin də mövqeyini öyrənməyə çalışsaq da, ünvanladığımız suallar cavabsız qaldı.

❑ **Xalidə GƏRAY,**

Uzaq səfərə çıxan sürücülərə istirahət üçün yerlər ayrıldı

İsti hava şəraiti ilə bağlı uzaq yol qət etmək məqsədilə magistral yollara çıxan sürücülərin istirahəti üçün yol polis postlarında şərait yaradılıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Trend"ə açıqlamasında Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin inspektoru, polis leytenantı Elvin Hacıyev deyib.

O bildirib ki, respublika əhəmiyyətli bütün avtomobil yollarındakı stasionar postlarda sürücülərə bu cür şərait təklif olunur:

"Sürücülər səfərə çıxmazdan əvvəl ilk öncə avtomobilin texniki sağlamlığına nəzarət etməlidir. Soyuducu sistemi olmayan və ya işlək vəziyyətdə olmayan avtomobillərlə sürücülərin mümkün qədər günün nisbətən sərin vaxtlarında yola çıxması məsləhətdir. Hərəkət zamanı avtomobilin təhlükəsizlik kəmərlərindən təkə sürücü deyil, avtomobildə olan sənişinlər də istifadə etməlidir. Kəmərlərin bağlanmaması təkə məsuliyyət yaratmır, əyləc sisteminin qəfil sıxılması və ya hər hansı toqquşma zamanı insan həyatını təhlükədən qoruyur.

Bununla yanaşı, səfərə çıxan sürücü ən azı bir sutka əvvəldən spirtli içki qəbul etməməlidir. Yuxusuz və yorğun sürücülərin yol çıxması məsləhət görülmür. Sürücü uzaq səfərə çıxarsa, 3-4 saatdan bir avtomobili saxlamalı və istirahət etməlidir. Bunun üçün respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarındakı Baş Dövlət Yol Polisinin stasionar postlarında şərait yaradılıb. Hər bir sürücü bu şəraitdən istifadə edə bilər".

Məktəbli qız Bakı məktəbində vəhşicəsinə döyüldü

Paytaxtın Lökbatan qəsəbəsində, 233 sayılı orta məktəbin 8B sinif şagirdi A.Əliyeva (ad şərtidir - red.) döyülüb. BAKU.WS-in "qaynar xətti"nə daxil olan məlumatlara görə, hadisə mayın 22-də baş verib.

Bu barədə saytımıza danışan şagirdin valideyni Mələk Hüseynovanın sözlərinə görə, qızı digər məktəblilər tərəfindən təzyiqlərə məruz qalıb. Daha sonra onu məktəbin tualetində sıxışdıraraq döyüblər.

Valideyn bildirir ki, hadisə ilə bağlı polisə məlumat verilib.

Baş verənlərlə əlaqədar sözügedən məktəblə əlaqə saxladıq. Suallarımızı cavablandıran katibə söylədi ki, hadisədən xəbərdardırlar. Lakin direktor və müavinləri tədbirdə olduğundan ətraflı məlumat verə biləcək heç kəs yoxdur.

Daha sonra Daxili İşlər Nazirliyinə (DİN) müraciət etdik.

Nazirliyin mətbuat xidmətinin əməkdaşı Nurlan Əliyev BAKU.WS-in sorğusuna cavab olaraq bildirdi ki, məsələ ilə bağlı digər məktəbli valideynləri ilə birgə polis orqanına dəvət edilib:

"Hadisə ilə bağlı hazırda Qaradağ Rayon Polis İdarəsində araşdırma aparılır. Xəsəretlərin dərəcəsini müəyyən etmək məqsədilə müvafiq ekspertiza təyin olunub. Araşdırmanın nəticəsindən asılı olaraq əmələ hüquqi qiymət verəcək".

Bazarlarda, supermarketlərdə mövsümi meyvələr “od qiymətinə”dir. Rayonlarda kəndlilər deyir ki, onlardan gilası, alçanı, çiyələyi bazarlarda satılandan azı 3 qat ucuz alırlar. Niyə ilbəil meyvələr bahalaşır? Hazırkı qiymətlərlə meyvəni ancaq varlılar ala bilir...

Məsələn daha yaxından araşdırmaq üçün bazar və mağazalarda mövsümü meyvələrin son qiymətləri ilə maraqlandıq. Paytaxt Bakının ən ucuz bazarlarından biri hesab olunan “8-ci kilometr” bazasında apardığımız müşahidələrdən məlum oldu ki, ötən ille müqayisədə mövsüm meyvələrinin qiymətlərində artım var.

Məsələn, adicəkilən bazarda hazırda giləsin qiyməti 5-7 m, gilənar 2-4 manat arasında dəyişir, çiyələk 3,5-4 manat, alça 1,5-6 manat, ağ tut 6, qara tut 7 manat, ərik 4-8 manatdır. Satıcılarla söhbət edəndə bildirdilər ki, ötən illərlə müqayisədə bazarda həm meyvə qıtlığı var, həm də yerlərdə meyvələr baha qiymətə verildiyindən, satışda da hələlik qiymətlər nisbətən bahadır.

“Əvvəllər nəinki həftə sonları, həftəiçi də müştərilərimiz bol olurdu. Amma indi sanki camaatda pul yoxdur, müştəri çox azdır. Bəzən məhsullar pıxtıtaxtada qalıb, xarab olur, nəticədə məcbur qalıb, daha aşağı qiymətə satmalı oluruq”, - deyər satıcılardan biri gileylənir.

Alıcılara gəldikdə, bəzi alıcılar bildirdilər ki, “hələlik meyvələrin əksəriyyəti dərmanlı olduğu üçün” yalnız 1 kq almağa çalışırlar.

“Evde uşaq istədiyi üçün 1 kq çiyələk, 1 kq ərik almışam. Amma bilərəm ki, hamısı dərmanlı və hazırda mövsümü olmadığı üçün o qədər də dadı yoxdur, üstəlik, təhlükəli də ola bilər. Məsələn, 4 manat verib, 1 kq çiyələk alırıq, artıq axşama xarab olur, məlum məsələdir ki, dərmanla yetişdiyi üçün.

Həm də qiymətlər “əl yandırır”. Bir aydır ki, bazarda çiyələyin qiyməti 4 manatdan aşağı düşmüşür. Gözləyirik ki, bəlkə gələn aydan başlayaraq həm bol, dadlı meyvələr olar, həm də qiymətlər aşağı enər”, - deyər orta yaşlı alıcı bildirir.

Mağaza və supermarketlərdə isə meyvələrin qiymətləri daha baha qiymətə satılır. Bir neçə supermarket və mağazalarda apardığımız müşahidələr bu cürdür:

- 1kq çiyələk 6-9 manat, ərik 6-8 manat, alça 2-7 manat, 1 kq ağ-qara tut 6-8 manat, gilə 8-9 manat, gilənar 5-7 manat.

Bəs əgər ölkədə aqrar sektor inkişaf edərsə, qiymətlər niyə bahadır? Mövsüm meyvələrinin qiymətinin ucuzlaşması gözlənilirmi?

Mövsümi meyvələri ancaq varlılar yeyə bilir... - bazarlardan reportaj

“Ötən ildən bu yana ölkədə xeyli bahalaşma baş verib və fermerlər də bu bahalaşmaya əsasən qiymətləri tənzimləyir”

İqtisadçı ekspert Eyyub Kərimli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışdı:

“Ümumiyyətlə, hazırda ölkədə meyvələrin qiyməti daha çox ötən ille müqayisə olunur. Lakin unutmamaq olmur ki, ötən il bahalaşma baş verib. Belə ki, bəzi qida, ərzaq məhsulları və digər sahələrdə 40 faiz bahalaşma müşahidə olunub. Bu gün də inflyasiya 19 faizin üzərindədir. Əlbəttə ki, bunların hamısı qiymətlərə öz təsirini göstərir. Çünki müəyyən xidmətlər, gübrə, nəqliyyat və sairənin qiyməti artdığından fermerlər gəlirlərini nəzərə alaraq, öz məhsullarını baha satmağa çalışır. Bu, obyektiv amillərdir.

Meyvələrin qiymətinin baha olmasının subyektiv amili isə ondan ibarətdir ki, bir müddət ölkədə hava yağıntılı keçdi və bu məhsulların, xüsusən də gilə, çiyələk meyvəsinin yetişən vaxtına düşdü. Nəticədə bu fakt meyvələrin məhsuldarlığına, qiymətinə təsir etdi.

İkinci subyektiv amillərdən biri də budur ki, ölkədə, xüsusən də paytaxt Bakıda topdansatış bazarlarının çox məhdud sayda olmasıdır. Məlum olduğu kimi, Bakıda cəmi bir topdansatış bazarı var və fermerlərin ora girişində müəyyən problemlər yaşanır. Həm də ora fermerlərə sərf etmir, çünki qiymətlər baha-

qalan ticarətdir. Çünki meyvələrin rayonlardan Bakıya gələnə qədər xarab olmaq məsələsi var. Onları da nəzərə alıb, qiymətləri daha da artırırırlar. Həmçinin qeyd etdiyim kimi, bazarların məhdud olması böyük problemlər, rəqabətsizlik yaradır və xərcləri çoxaldır. Bu mənada hazırda meyvələrin qiymətinin baha olmasını müşahidə edirik”.

Ekspert müəyyən müddətdən sonra meyvələrin qiymətində sabitləşmə, enmə olacağını dedi: “Məhsuldarlığın bol olduğu mövsüm var, bu, iyul-avqust aylarıdır. Həm də məhsuldarlıq bol olduqca, qiymətlər aşağı düşəcək. Məsələn, hazırda gilə və çiyələyin mövsümü yenidən başlayıb. Məhsuldarlıq artanda onların qiymətlərinin bu günə nisbətən aşağı enməsinə görə bilərik.

Bir daha qeyd edərim ki, qiymətləri ötən ille müqayisə etmək lazım deyil. Çünki ötən ildən bu yana ölkədə xeyli bahalaşma baş verib və fermerlər də bu bahalaşmaya əsasən qiymətləri tənzimləyir”.

Xalidə GƏRAY,
Fotolar müəllifindir
“Yeni Müsavat”

dir. Digər tərəfdən, bir fermer öz məhsulunu şəhərə gətirəndə müəyyən xərclər çəkir. Məsələn, məhsulun gətirilməsi, şəhərdə qalması və sairə. Xərc çox çıxdığından fermerlər daha çox yerlərdə məhsullarını satmağa çalışır. Ümumiyyətlə, meyvə ticarəti daha çox itkiyə məruz

“Bakcell” Zəngilanın Ağalı kəndində mağaza açdı

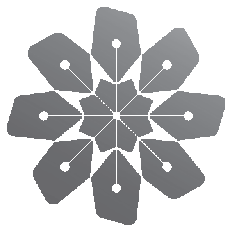
19 may 2023-cü il tarixində Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində yeni “Bakcell” mağazası fəaliyyətə başladı.

Yeni “Bakcell” mağazasında Ağalı sakinlərinə şirkətin məhsul və xidmətlərinin geniş çeşidi, həmçinin mobil nömrələr və aksesuarlar təklif edilir. Mağazanın açılışında “Bakcell” şirkəti və yerli qurumların nümayəndələri ilə yanaşı Ağalı kəndinin sakinləri də iştirak edib.

Açılış mərasimi xüsusi olaraq uşaqlar üçün hazırlanmış əyləncə proqramı ilə yadda qalıb. Ağillik kəndin gənc sakinləri üçün xoş sürpriz kimi tədbirdə müxtəlif oyunlar və şən yarışlar keçirilib, uşaqlara maraqlı hədiyyələr təqdim edilib.

“NEQSOL Holding”in tərkibinə daxil olan Bakcell şirkəti hazırda “Bakcell ilə ən sürətli ol” şüarı ilə genişmiqyaslı kampaniya həyata keçirir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

“Tovuz rayon Aşağı Quşçu kənd sakini, 2010-cu il təvəllüdlü Əfsanə Tağıyevanın itkin düşməsi ilə bağlı aparılan araşdırma zamanı müəyyən edilib ki, 1979-cu il təvəllüdlü Qavazov Səfər Dursunoviç "Snapchat" vasitəsilə tanış olduğu Ə.Tağıyevaya evlənməyə dair vəd verib. 14 may 2023-cü il tarixdə onu Tovuzdan Xudata gətirib və orada Əfsanə ilə könüllü razılıq əsasında cinsi əlaqədə olub”.

Bu sözləri İTV-də yayımlanan “Sabaha saxlamayaq” verilişində qonaq olan daxili işlər orqanlarının istintaq, təhqiqat və əməliyyat-axtarış fəaliyyətində qanunların icrasına nəzarət idarəsinin prokuroru Füzuli Vəliyev bildirib.

Son günlər cəmiyyətdə ən çox müzakirə olunan mövzulardan biri heç şübhəsiz ki, azyaşlı qızın evlənməsi ilə bağlıdır. Bu hadisədə azyaşlının öz iradəsi rol oynasa da, əsasən ailənin təhriki, razılığı ilə azyaşlıların nikah halları geniş yayılıb. Bütün bunlar hüquqi baxımdan hansı problemlər yaradır, erkən nikah qanunda necə tövsif olunur?

Hüquqşünas Samir Paşayevin bu mövzuda əhatəli bir araşdırması var. İlk növbədə erkən nikah barədə. Erkən nikah 18 yaşına (yetkinlik yaşına) çatmayan və tam fəaliyyət qabiliyyəti əldə etməyən şəxslər uşaq-yeniyetmə hesab olunur. Azərbaycan Respublikasında nikah yaşı 18 yaş müəyyən olunub. Üzrlü səbəblər olduqda, nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin xahişi ilə onların yaşadığı ərazinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanı nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilər.

Digər hallarda nikaha daxilolma erkən nikah hesab edilir və müvafiq qanunvericiliyə əsasən belə nikahlar etibarsız sayılır.

18 yaş 1989-cu il tarixli Uşaq Hüquqları Konvensiyasında müəyyənlanmış son həddir, uşaqların nikaha daxil olması insan hüquqlarının pozulması hesab olunur.

Bəs qanunvericilik nə deyir? Hansı hallar nikahın bağlanmasına mane olur? S.Paşayev araşdırıb ki, yaxın qohumlar (valideynlər və uşaqlar, baba-nənə və nəvələr, doğma və ögey (ümumi ata və anası olan) qardaş və bacılar), övladlığa götürənlər və övladlığa götürülənlər, ikisindən biri və ya hər ikisi başqası ilə nikahda olan şəxslər, tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayışı təqdim etməkdən imtina edən şəxslər, ikisindən biri və ya hər ikisi ruhi xəstəlik və ya kəməğillik nəticəsində məhkəmə tərəfindən fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilən şəxslər

arasında nikahın bağlanması yolverilməzdir.

Bu məsələdə məcburi nikah faktoru da vardır. Məcburi nikah nədir və onun fəsadları nələrdir? Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında qeyd olunur ki, hər kəsin qanunla nəzərdə tutulmuş yaşa çatdıqda ailə qurmaq hüququ var. Nikah könüllü razılıq əsasında bağlanılır. Heç kəs zorla evləndirilə (ərə verilə) bilməz. Bu yerdə qeyd edək ki, erkən nikah, erkən nikaha məcbur etmə hallarına əsasən qızlar arasında rast gəlinir.

Valideynlik hüquqlarının uşaqların mənafeyinə zidd həyata keçirilməsi yolverilməzdir. Valideynlik hüquqlarını həyata keçirərkən valideynlər uşaqların mənəvi inkişafına, fiziki və psixi sağlamlığına xələl yetirməməlidirlər. Uşaqların tərbiyəsində onların istismarına, təhqir edilməsinə, mənəviyyatının alçaldılmasına, qəddarlığa, kobudluğa, biganəliyə yol verilməməlidir.

Nikahın bağlanması üçün nikaha daxil olan şəxslərin yazılı razılığı, tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayışın təqdim edilməsi və onların nikah yaşına çatmaları zəruridir.

Heç kəs razılığı olmadan məcburi nikaha daxil olmağa məcbur edilə bilməz. Hər hansı şəxsin öz iradəsinin əleyhinə nikaha daxil olmasına məcbur edilməsi qadağan edilir.

Nikah yaşına çatmayan şəxsin evləndirilməsi isə qanunsuz və əsassızdır, eyni zamanda şəxs nikah yaşına çatsa belə, arzulamadığı, öz razılığı olmadan ailə qurulmasına məcbur etmə qanunla qadağan edilir.

Konstitusiyamızın yuxarıda qeyd olunan normasına əsasən, Cinayət Məcəlləsinin (CM) 176-1.1-ci maddəsi qadını nikaha daxil olmağa məcbur etməni, 176-1.2-ci hissəsi isə nikah yaşına çatmayan qadını nikaha daxil olmağa məcbur etməni özündə ehtiva edir və sanksiyalaşdırılıb.

Bu məsələdə ən çox mübahisə doğuran məqam isə heç şübhəsiz ki, cinayətin açılması mərhələsidir. Kənar şəxsin şikayəti cinayət işinin başlanmasına səbəb ola bilərmi? Hüquqşünas “səbəb

Uşaq və gənclər

Azyaşlıları qaçırdan, evləndirən, təcavüz edənləri hansı cəza gözləyir - rəy

16 yaşına çatmayan şəxslə cinsi əlaqə bütün hallarda cinayət məsuliyyəti yaradır

ola bilməz” deyir. Belə ki, qadın nikaha daxil olmağa məcbur edildiyi anda cinayət bitmiş sayılır. Qadının rəsmi və ya faktiki olaraq nikaha daxil olub-olmamasının əməlin tövsifi üçün əhəmiyyəti yoxdur. Nəzər alınmalıdır ki, bu cinayət ictimai-xüsusi ittiham qaydasında təqib olunan cinayət olduğundan şəxsin özünün şikayəti əsasında və ya qanunvericilikdə qeyd olunan hallar yaranarsa, prokuror tərəfindən başlanıla bilər. Şikayətin hər hansı kənar şəxs tərəfindən yazılması cinayət işinin başlanmasına səbəb ola bilməz. Çünki nikaha daxil olmaq, nikahda qalmaq və ya qalmamaq şəxsin ayrılmaz hüququdur. Başqa şəxslər bu pozuntunu müşahidə etdikdə, şəxsin şikayət etmə imkanı olmadıqda cinayət işinin başlanması üçün müvafiq prokurora müraciət edə bilərlər.

Azyaşlı nikahında diqqət çəkən bir başqa məqam isə heç şübhəsiz ki, qız qaçırma ilə bağlıdır. Çünki xüsusən də qadının məcburi nikaha daxil olması, öz iradəsi əleyhinə evləndirilməsindən danışarkən el arasında “qız qaçırma” kimi tanınan və qız qaçırma ilə evlənmə adətinin olmasına diqqət etməliyik. İctimaiyyət arasında “qız qaçırma” kimi tanınan adət 1960-cı ilin CM-in 128-ci maddəsində “Qadını ərə getməyə məcbur etmə və ya onun ərə getməsinə mane olma”, 129-cu maddədə isə “qadını evlənmək məqsədilə oğurlama” kimi nəzərdə tutulmuş, maddələrin sanksiyaları 3 il və 5 il azadlıqdan məhrum etmə cəzaları təsbit edilmişdi. Hazırda qüvvədə olan Cinayət Məcəlləsində isə “qız qaçırma” adəti də CM-in 144-cü “adam oğurluğu” maddəsi kimi təsbit edilərək ağır cinayətlər kateqoriyasına aid edilib. Şəxsin iradəsinə zidd olaraq, evlənmək və ya başqa məqsədlə oğurlanması bütün hallarda

adam oğurluğu kimi qiymətləndirilir. Əslində, məqsədin nə olmasında asılı olmayaraq, hətta evlənmək məqsədi ilə olsa belə, şəxsin iradəsinin əleyhinə oğurlanmasının “adam oğurluğu” kimi qiymətləndirilməsi tamamilə düzgündür. Çünki bəzi hallarda evlənmək məqsədi ilə qız qaçıranlar daha irəli gedərək, qızın ata evinə qayıtmaması üçün hətta onu zorlayır, onunla cinsi əlaqədə olmaqdan çəkinmirlər. Belə olan halda cəmiyyətin basqısı ilə üz-üzə qalan qadın istəmədiyi şəxslə bir evdə yaşamağa məhkum olur. Qadının hüququnu qorumaq əvəzinə, bəzən valideynlər də bu cinayətin ört-basdır olunmasında iştirak edir, evlənmək məqsədilə qaçırıldığına görə qızının başqa adama ərə gedə bilməyəcəyini düşünüb, övladlarını arzulamadığı adamla yaşamağa, nikaha daxil olmağa məcbur edirlər.

Yazının əvvəlində yazdığımız məqam. 1979-cu il təvəllüdlü Qavazov Səfər Dursunoviç “Snapchat” vasitəsilə tanış olduğu Ə.Tağıyevaya evlənməyə dair vəd verib. 14 may 2023-cü il tarixdə onu Tovuzdan Xudata gətirib və orada Əfsanə ilə könüllü razılıq əsasında cinsi əlaqədə olub. Hüquqşünasın araşdırmasında o məqam da qeydə alınıb ki, 16 yaşına çatmayan şəxslə cinsi əlaqə bütün hallarda cinayət məsuliyyəti yaradır: “Nəzərə alınmalıdır ki, rəsmi evlilik, qeyri-rəsmi nikah, valideynlər, qız və oğlan arasında razılıq, birlikdə yaşamağa qərar verilməsi - bütün hallarda qızın 16 yaşı tamam olmayıbsa, onunla cinsi əlaqə cinayət məsuliyyəti yaradır. Təcrübədə bu kimi hallara könüllü evlilikdə və ya qız qaçırma hallarında rast gəlinir. Qadının doğuş edərkən yaşının az olması tibbi heyət və

hüquq-mühafizə orqanlarının diqqətini cəlb etməyə bilməz. Belə faktlar aşkarlandıqda ərin məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün zəmin yaranır. Çünki CM-in 152-ci maddəsində göstərilir ki, 16 yaşına çatmayan şəxslə cinsi əlaqədə olma və ya seksual xarakterli

digər hərəkətlər etmə cinayət məsuliyyətinə səbəb olur. Valideynlərin erkən yaşda və ya yetkinlik yaşına çatmış şəxsi ailə qurmağa məcbur etməsi, həm müxtəlif növ zorakılıqlara səbəb olur, həm də hüquqi baxımdan məsuliyyət yaradır”.

Azərbaycanda suyun qiyməti yenidən qalxacaq? - açıqlama

“Azərbaycanda içməli suyun qıtlığı səbəbindən qiymətini saxlaya bilməyəcəyik”.

Bunu deputat Rüfət Quliyev Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclasında deyib.

Deputat bildirib ki, şəhərdə gəzəndə avtomobil yuma yerlərində suyun şırışıqla axıdıldığını görürük: “Yüz faiz əminəm ki, orada saygac yoxdur. Suyu elə buraxırlar ki, elə bil şələlədir. Bir-iki aydan sonra su qıtlığını hiss edəcəyik”.

Xatırladaq ki, hazırda içməli su təchizatı və tullantı sularının axıdılması xidmətlərinin tarifləri Azərbaycan Respublikası Tarif (qiymət) Şurasının 30 yanvar 2021-ci il tarixli 5 nömrəli qərarı ilə tənzimlənir. Su təchizatı və tullantı sularının axıdılması xidmətlərinin fasiləsizliyinin təmin edilməsi və Səhmdar Cəmiyyətin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin sağlamlaşdırılması üçün bir kub metr su təchizatının tarifi ƏDV daxil olmaqla, əhali üzrə Bakı, Sumqayıt, Xırdalan şəhərləri və Abşeron rayonu üçün 70 qəpik, digər inzibati ərazi vahidləri üzrə 60 qəpik, tullantı sularının axıdılması xidmətinin tarifi isə ölkə üzrə bir kub metr üçün 30 qəpik səviyyəsində təsdiq edilib.

2021-ci ildən əvvəl isə suyun qiyməti əhali üçün Bakı, Sumqayıt, Xırdalan şəhərləri və Abşeron rayonunda 1 kub metr üçün 35 qəpik, digər inzibati ərazi vahidlərində 30 qəpik, qeyri-əhali üçün 1 manat idi. Tullantı sularının axıdılması qiymətləri əhali üçün 1 kub metrə 15 qəpik, qeyri-əhali üçün 1 manat idi.

İki ildən sonra suyun qiyməti yenidən arta bilərmi?

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli Musavat.com-a danışdı:

“Axı burada səbəb-nəticə əlaqəsi itir. Su qıtlığı o deməkdir ki, qiyməti baha olanda bolluğu yaranacaq? Deməli, ilk olaraq su qıtlığı problemini həll etmək lazımdır. Bu, qiymətdən asılı məsələ deyil, həcm məsələsidir. Yəni Azərbaycan su ehtiyatlarını artırmalı, bununla bağlı tədbirlər görməlidir.

Ölkə Prezidentinin də Xəzər dənizinin suyunun şirinləşdirilməsi ilə bağlı fərmanı var. Həmçinin işğaldan azad olmuş ərazilərdə olan su resursları da buna köməklik edir. Yeni dünyada elə bir formül yoxdur ki, qiymət artan kimi su təminatı yaxşılaşsın. Əgər suyun qıtlığı varsa, fiziki olaraq, su resursları artırılmalıdır. Əgər maya dəyəri yüksəkdirsə, müvafiq, əlavə, əməliyyat xərcləri azaldılmalıdır. Yəni Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin iş mexanizmlərinə baxmaq lazımdır ki, problem haradadır, niyə maya dəyəri yüksəkdir.

Yeni ilk növbədə maya dəyərlərinin aşağı salınması və su resurslarının artırılması ilə bağlı qərar verilməlidir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

MUSAVAT

Son səhifə

N 90 (8226) 25 may 2023

Hiçkokun quşlar barədə qorxu filmi real oldu: qağayılar insanlara çırpılırlar

Böyük Britaniyada qağayılar qeyri-qanuni maddələrə aludə olublar və həтта narkotik aludəçilərindən doza oğurlamağa başlayıblar. Bundan sonra isə əsl "psixopəşəkar" çevrilirlər - qəzəblənir, xaoslu şəkildə uçur və insanlara çırpılırlar. Məlumatla görə, xüsusən sahil şəhərlərinin sakinləri onlardan əziyyət çəkirlər. Bildirilir ki, quşlar artıq narkomanları tanıyır və onların yaxınlığında olurlar. Özü də onlar xüsusən zərərli maddələrin təsiri altında olan və müqavimət göstərə bilməyənlərdən narkotik oğurlamağa üstünlük verirlər.

Qeyd edək ki, bir çox sakinlər quşların bu hücumlarını məşhur amerika kino rejissoru və prodüseri, dəhşət filmlərinin ustası Alfred Hiçkokun "Quşlar" filmindəki hadisələrə oxşadıblar.

Türk ailənin həyatına meteorit düşdü

Almaniyanın Elmsxorn şəhərində yaşayan türkəilli ailə filmlərdə belə yaşana bilməyəcək hadisə ilə qarşılaşıb. Belə ki, bağa qəhvə içmək üçün çıxan ailə üzvləri böyük bir dəlik aşkar ediblər. Şahin ailəsinin bağına 3,7 kiloqram ağırlığında meteorit düşüb. Ailə başçısı Mahmut Şahinin sözlərinə görə, qızları maqnitlə yoxlayaraq bunun kosmik daş olduğunu bildirib. Dəyəri 200 min avro qiymətləndirilən daş üçün Almaniya yadən da daxil olmaqla bir neçə təklif verilib. Bu, Şlezviq-Holşteyn əyalətinə düşən ən böyük meteorit hesab olunur.

Azərbaycanda 845 qramlıq körpə doğuldu

Azərbaycanda 845 qramlıq körpə dünyaya gəlib. Bu barədə Respublika Perinatal Mərkəzi məlumat yayıb. Məlumatda bildirilir ki, Nargilə Əzizova 38 yaşında RPM-ə hamiləliyin 28-ci həftəsində "kəskin bətn daxili hipoksiya, dölün bətn daxili inkişaf ləngiməsi, uşaqlıq üzərində çapıq, sağrı gəlişi, talassemiya daşıyıcısı" diaqnozları ilə daxil olub: "Qadının 7 hamiləliyindən 3 qızı var. İkisi talassemiya xəstəsidir. 02.03.2023-cü il saat 00:40-da RPM-də qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı ilə çəkisi 845 qr, boyu 33 sm olan oğlan uşağı dünyaya gəldi.

Muzeyə gedən qadın eksponatlar arasında öz ürəyini gördü

Britaniyanın Rinqvud şəhərində maraqlı hadisə yaşanıb. Belə ki, həmpşirli qadın vaxtilə donor orqanla əvəzləndiyi ürəyini muzeydə görüb. Məlumatla görə, hazırda 38 yaşında olan Cennifer Satton tələbə olarkən səhhətində problemlər hiss etməyə başlayıb. O, orta dərəcədə fiziki iş görməkdə belə çətinlik çəkib. Tezliklə ona məhdudlaşdırıcı kardiomiopatiya diaqnozu qoyulub. Həkimlər ona ürək transplantasiyasına ehtiyac olduğunu bildiriblər.

Donor üçün uzun axtarışlardan sonra Satton həyatını xilas edən əməliyyatdan keçib. Bundan sonra o, Kral Cərrahlar Kollecinə ürəyindən sərgi üçün istifadə etməyə icazə verib. Satton bu hadisədən 16 il sonra Londondakı Hunterian Muzeyində eksponatlar arasında sərgilənən ürəyini görüb. İngiltərəli qadın bu tamaşanı inanılmaz surreal adlandırıb. "Əvvəlcə düşünürsən - "bu, mənim bədənimdə idi". Amma bu, olduqca xoşdur. O, mənim dostum kimidir. Bu ürək 22 il mənim həyatımı saxlayıb və mən onunla həqiqətən fəxr edirəm", - deyərək Satton hisslərini bölüşüb.

Uşaq yenidoğulmuşların reanimasiya şöbəsində, sonra isə patologiya şöbəsində müalicə alıb. 18.05.2023-cü il tarixdə kafi vəziyyətdə 79-cu günündə evə yola salındı. Yola salınarkən çəkisi 1450 qr olub".

Fransada qısamüddətli daxili uçuşlar qadağan edilir

Fransa təəccüblü bir qərara imza atıb. Ölkədə 2,5 saatdan az müddət davam edən daxili uçuşlar qadağan edilib. Bu addım istixana qazı emissiyalarının (tullantıların) azaldılması siyasəti çərçivəsində atılıb. Rəsmi qəzətdə dərc olunan qərara əsasən, Fransada qatar alternativini olan 2,5 saatdan az müddətli daxili uçuşlar qadağan edilib. Müvafiq qadağa 3 il müddətində qüvvədə olacaq.

Fransanın nəqliyyat naziri Klement Beaune verdiyi yazılı açıqlamada bildirib ki, sözügedən qərarla Nant, Bordo, Lyon və Paris-Orly arasında uçuşlara qadağa tətbiq edilib. Beaune qeyd edib ki, bu qərar istixana qazı emissiyalarının azaldılması siyasəti məqsədilə atılan əsas addımdır.

Nazir bu addımın dünyada bir ilk olduğunu vurğulayıb. Həmçinin bunun hökuməti daha az istixana qazı buraxan nəqliyyat növlərinin istehsalına təşviq etmək siyasəti ilə də üst-üstə düşdüyünü nəzərə çatdırılıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yer səthinin 70%-ni su təşkil etsə də, onun yalnız 1%-i içmək üçün yararlıdır.
- * Dünya əhalisinin yarısı düyü ilə qidalanır.
- * Boksıdman növü kimi 1900-cü ildə qanuniləşdirilmişdir.
- * Bu günə qədər qeydə alınmış ən böyük aysberq 200 mil uzunluqda və 60 mil enindədir. O, Belçikadan daha böyük sahəyə malik olub.
- * Ən böyük dalğa Yaponiyanın İshagaki adasında 1971-ci ildə 85 metr hündürlüyündə qeydə alınıb.
- * Cənubi Koreyanın paytaxtı Seul koreya dilində "paytaxt" deməkdir.
- * Sadəcə diş ağcaqanadlar dişləyirlər.
- * Ernest Vincent Wrightın yazdığı "Gadsby" adlı romanında 50 000-dən çox söz var və heç bir sözdə E hərfi yoxdur.
- * Qədim misirlilər daşdan düzəldilmiş yataqlarda yatırdılar.
- * İnsanlar oksigensiz 3 dəqiqə, susuz 3 gün və yemək yemədən 3 həftə yaşaya bilər.
- * Kleopatraya nar tumlarından dodaq boyası kimi istifadə edirdi.
- * Bilikli insanların beynində daha çox sink və mis olur.
- * 4 yaşlı uşaqlar orta hesabla gündə 450 sual verir.
- * "Titanik" aysberqə çırpılan ilk və tək okean gəmisidir. Gəminin batmasına səbəb olan aysberq 30 saniyə tez görsəyidilər, faciə baş verməyəcəkdi.
- * Qafqazın ən qədim kilsəsi Şəkinin Kiş kəndindəki Kiş məbədidir.
- * İlk saat (günəş saatı) qədim Misdə ixtira edilib.

Məhkəmə Şahzadə Harrinin iddiasını təmin etməyib

Şahzadə Harrinin Britaniya Daxili İşlər Nazirliyinə qarşı qaldırdığı məhkəmə iddiası təmin edilməyib. İddiaya London Ali Məhkəməsində baxılıb. Belə ki, Britaniya Daxili İşlər Nazirliyi 2020-ci ildən etibarən Şahzadə Harrinin, onun həyat yoldaşı Meqan Marklın və onların övladlarının qorunmasını təmin etməkdən imtina edib. Məhkəmə qərarı onunla əsaslandırır ki, Şahzadə Harri və onun həyat yoldaşı Meqan hələ 2020-ci ildə öz istəkləri ilə kral ailəsinə aid imtiyazlardan könüllü imtina ediblər.

Hotel otağının ən çirkli əşyaları

Səyahət eksperti Anton Radçenko hotel otaqlarındakı ən çirkli əşyaların adlarını açıqlayıb. Təcrübəli səyahətçi ilk olaraq televizorun pultunu hotel otağının ən çirkli əşyası hesab edir: "Təmizlik zamanı televizorun pultu nadir hallarda dezinfeksiya edilir və ya silinir". Səyahətçi səfərə yollanan şəxslərə özləri ilə nəm səlfetlər götürməyi tövsiyə edib.

"Qonaqlar dəyişən zaman xidmətçilərin silmədiyi başqa bir əşya isə telefondur. Yaxşı olar ki, müştərilər bu əşyanı da istifadədən əvvəl hərtərəfli silsinlər", - deyərək Anton Radçenko qeyd edib.

Sərxoş qadın polisi dişləyib

Moskvada sərxoş qadın avtomobilini evakuasiya etmək istəyərkən polis əməkdaşına hücum edərək onu dişləyib. Bu barədə Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. "Marşal Jukov prospektində yol polisi inspektoru avtomobil saxlayıb. Onu sərxoş vəziyyətdə 1969-cu il təvəllüdlü vətəndaş idarə edib. Qadın avtomobili evakuatora yükləyərkən özünü aqressiv aparıb, evakuasiyaya mane olmağa çalışıb, nalayiq ifadələr işlədib və polis əməkdaşına bədən xəsarətləri yetirib. O, saxlanılaraq ərazi polis şöbəsinə aparılıb", - idarədən bildirilib.

Hazırda saxlanılan şəxsə bağlı inzibati materiallar tərtib edilib, prosessual qərarın qəbul edilməsi üçün istintaq orqanlarına göndərilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 1356

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500